

Σχέδιο Πρότασης - Αιτιολογική Έκθεση

Το νέο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα

Θέμα: Αναλυτική παρουσίαση και τεκμηρίωση της δομής/λειτουργίας του προτεινόμενου εκπαιδευτικού συστήματος

Επιμέλεια: Ομάδα REN - Reform Education Now!

Λέξεις - Κλειδιά: μαθητής, εκπαιδευτικός, διεύθυνση, δημοκρατία, αποκέντρωση, περιγραφική αξιολόγηση, αναλυτικά προγράμματα, ενιαίο λύκειο, ολοήμερο σχολείο, ειδική αγωγή, ΑΕΙ, Επαγγελματικές Σχολές, νηπιαγωγείο, portfolio, εξετάσεις, εθνικό πτυχίο εκπαίδευσης, πιστοποίηση, κοινωνικός έλεγχος, αυτονομία, μέθοδοι διδασκαλίας, επιτροπές, ευέλικτη ζώνη, ωρολόγιο πρόγραμμα, σύστημα διορισμών, επιμόρφωση, διά βίου εκπαίδευση, ηλεκτρονική πλατφόρμα, ελεύθερο λογισμικό, διαδίκτυο, επαγγελματικός προσανατολισμός, σύλλογοι γονέων, μαθητικές κοινότητες, βουλή των εφήβων, αρχιτεκτονική μεταρρύθμιση, ΟΣΚ, σύνταγμα

• Εισαγωγή

Η Παιδεία θεωρείται ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα κάθε πολίτη, όπως υποδεικνύεται από τις Διεθνείς Συμβάσεις (Διεθνής Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Σύμβαση Δικαιωμάτων του Παιδιού, Σύμβαση Δικαιωμάτων ΑΜΕΑ κλπ) και το Ελληνικό Σύνταγμα (Άρθρο 16, παράγραφοι 2 & 4). Υποχρέωση του κράτους είναι η συνεχής βελτίωση του επιπέδου της παρεχόμενης Παιδείας, η προσφορά ίσων και ποιοτικών ευκαιριών μόρφωσης σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως τόπου κατοικίας, καταγωγής, θρησκείας, οικονομικού επιπέδου, φύλου ή γλώσσας. Αποστολή της εκπαίδευσης είναι η διαμόρφωση ελεύθερων πολιτών με σεβασμό στον άνθρωπο και τις αξίες του, ηθικών συνεκτικών στοιχείων της κοινωνίας, με όλες τις απαραίτητες δεξιότητες της σύγχρονης ζωής. Σε αυτό το πλαίσιο κινείται η όποια στρατηγική χαράσσεται για την εκπαίδευση, όπως σαφώς και η παρούσα πρόταση.

Μέσα στην κοινωνία της πληροφορίας και της εξέλιξης, θα πρέπει το εκπαιδευτικό μας σύστημα να ανταποκριθεί στις ανάγκες της εποχής μέσω συνεχών προσαρμογών, εμπλουτισμού και επικαιροποίησης. Ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου του σχολείου επιβάλλει την διαμόρφωση ενός ευέλικτου και αποκεντρωμένου παιδαγωγικού περιβάλλοντος, ικανού να συμβάλλει στην αρμονική ένταξη του σπουδαστή στην τοπική και την ευρύτερη κοινωνία, καθώς και στην επιστημονική και τεχνική του κατάρτιση. Μια τέτοια στρατηγική πρέπει να εστιάζεται στην διατήρηση της εθνικής ταυτότητας, την ευαισθητοποίηση για τον πολιτισμό και την πολιτιστική μας κληρονομιά και στην αειφορία, καλλιεργώντας παράλληλα την ταυτότητα του Ευρωπαίου Πολίτη και του Πολίτη του Κόσμου. Θα πρέπει επίσης να πλαισιώνεται από σχεδιασμούς και πρακτικές για την αλληλεγγύη, την ισότητα των φύλων, τα ΑΜΕΑ, τις ομάδες με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, τον ψηφιακό αλφαριθμητισμό, την πολιτική μόρφωση και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, ώστε να συμβάλλει στην καταπολέμηση κάθε μορφής κοινωνικής παθογένειας.

Ισχύουσα Κατάσταση – Στρεβλώσεις:

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ιδίως μετά τις αλλαγές του '64 και την εφαρμογή μέρους τους το '76, καθώς και του '80-'82, δεν έχει υποβληθεί σε καμιά βαθιά μεταρρύθμιση, χωρίς να παραβλέπουμε βέβαια σημαντικές διορθωτικές κινήσεις που έγιναν κατά καιρούς. Μάλιστα, την τελευταία δεκαετία επικρατεί μάλλον στασιμότητα, αν όχι οπισθοδρόμηση λόγω και της ιδιαίτερης οικονομικής και πολιτικής κατάστασης. Πολλές φορές μάλιστα οι επιχειρούμενες ρεφορμιστικές αλλαγές λαμβάνουν κωμικοτραγικό χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα οι συνεχώς μεταβαλλόμενες διατάξεις που καθορίζουν την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η ελαφρότητα αντιμετώπισης του ζητήματος καταδεικνύεται από τα πενιχρά κονδύλια που διατίθενται κάθε χρόνο για την Παιδεία, καθώς και από την διαχείρισή τους. Χαρακτηριστικά, ο Προϋπολογισμός του 2015 προβλέπει δαπάνες 2,48% του ΑΕΠ, από τις χαμηλότερες στην ΕΕ, ενώ στο «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-2018» αναφέρεται ρητά η προοπτική μείωσης του ποσοστού κάτω από το 2%, πολιτική που αγνοεί μια σειρά μελετών που αναδεικνύουν το τεράστιο δυνητικό οικονομικό όφελος μιας μεγάλης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Ακόμη περισσότερο, φαίνεται πως τα δίδου ευκαταφρόνητα κοινοτικά κονδύλια για την εκπαίδευση αδυνατούν να απορροφηθούν προς όφελος της εκπαιδευτικής κοινότητας. Βέβαια, η ανεπάρκεια χρηματοδότησης δεν πρέπει να συνιστά άλλοθι για την μη προώθηση αναγκαίων αλλαγών που πολλές φορές έχουν και μηδενικό κόστος.

Έτσι, το ελληνικό σύστημα παραμένει απομονωμένο σε παγκόσμια κλίμακα, προσκολλημένο σε αρχές και δομές που πλέον δεν εξυπηρετούν τις ανάγκες του πολίτη και της κοινωνίας. Πρόκειται για ένα από τα παλιά μοντέλα που αναδύθηκαν από τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της εκβιομηχάνισης. Κύριο γνώρισμά του είναι ο -ατελής και προβληματικός- συγκεντρωτισμός υπό την κεντρική εξουσία και ειδικότερα τον/την εκάστοτε Υπουργό Παιδείας. Ως φυσικό επακόλουθο της καθολικής διαχείρισης «εκ των άνω», η θέση και η αξία του εκπαιδευτικού υποβαθμίζεται στον ρόλο του απλού διεκπεραιωτή προαποφασισμένων εκπαιδευτικών σχεδίων, κοινών για όλους, αντί να διευθύνει την σχολική διαδικασία και να διαμορφώνει πολιτική είτε στο σχολείο είτε σε διοικητικές δομές. Ο εκπαιδευτικός σήμερα, εκτός από επαγγελματική υπονόμευση και ανασφάλεια υφίσταται και οικονομική υποβάθμιση λόγω των γενικών περικοπών και της ουσιαστικής διακοπής των μόνιμων διορισμών. Είναι σαφές λοιπόν πως η δημιουργία νέας γενιάς ταλαντούχων, εμπνευσμένων παιδαγωγών είναι εξαιρετικά δύσκολη σε αυτές τις συνθήκες.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι παρενέργειες και τα προβλήματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι πολύπλευρα και έχουν πολλές φορές καταγγεληθεί από τις αρμόδιες εκπαιδευτικές, συνδικαλιστικές οργανώσεις και κοινωνικούς φορείς. Ενδεικτικά σημειώνουμε τις ανεπαρκείς υλικοτεχνικές υποδομές και τα παλαιά-αναχρονιστικά σχολικά κτήρια, την ελάχιστη πρακτική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, την έλλειψη ουσιαστικού και συνεχούς επαγγελματικού προσανατολισμού με βάση τις ανάγκες της χώρας, την υπονόμευση των χειρωνακτικών επαγγελμάτων και της τεχνικής εκπαίδευσης, την υποβάθμιση της αξίας των πτυχίων Πανεπιστημίων λόγω και του κορεσμού, τον εξετασιοκεντρικό χαρακτήρα της αξιολόγησης που οδηγεί σε χρησιμοθηρικές αντιλήψεις για την γνώση (βαθμοθηρία, αποστήθιση, παραμέληση κριτικής ικανότητας και παιδαγωγικής σημασίας του σχολείου) και την διαμόρφωση του Λυκείου σε προθάλαμο της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Επομένως, πέρα από τις πολιτικές σκοπιμότητες που υπήρξαν, την απουσία μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου για την Παιδεία, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πολύ δύσκολα μπορεί να επαναρυθμιστεί. Οι παθογένειες που αναφέρθηκαν λειτουργούν ως ένας ιδιότυπος ομοιοστατικός μηχανισμός του, που εμποδίζει τους διαύλους επικοινωνίας με τα πλέον σημαντικά συστατικά της εκπαίδευσης: εκπαιδευτικούς και μαθητές. Γι' αυτό και δεν επιδιώκουμε απλά διορθώσεις και παρεμβάσεις στο υπάρχον μοντέλο, αλλά προτείνουμε την οικοδόμηση ενός νέου, σύγχρονου και αειφόρου εκπαιδευτικού συστήματος.

Νέα Στρατηγική – Στόχοι:

Στα παραδείγματα που εξετάσαμε από το εξωτερικό, επικεντρωθήκαμε στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα, λαμβάνοντας υπόψη την γενικά καλή αξιολόγησή τους από αντίστοιχες έρευνες (π.χ. ΟΟΣΑ – Πρόγραμμα PISA, ΕΕ), τις φιλελεύθερες και δημοκρατικές αρχές τους συγκριτικά με άλλα ανταγωνιστικά συστήματα, όπως ορισμένα της Ασίας αλλά και την ίδια την θέση της Ελλάδας στην Ενωμένη Ευρώπη, που από μόνη της επιβάλλει κατευθύνσεις στην εθνική πολιτική. Οι σύγχρονες τάσεις στην Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική συνοψίζονται στον εκδημοκρατισμό της σχολικής διαδικασίας, την λειτουργική ενοποίηση των εκπαιδευτικών δομών, την ανάπτυξη της διά βίου μάθησης και την σύνδεση της Εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Η πρότασή μας προσπαθεί να συμβαδίσει με αυτές τις προοπτικές, ωστόσο τονίζουμε πως στην προωθούμενη "οικονομικίστικη" αντίληψη της Παιδείας, σύμφωνα με την οποία η σχολική επιτυχία είναι συνυφασμένη με την δυνατότητα εργοδότησης, θα πρέπει να αντιτάξουμε ένα σύστημα που επικεντρώνεται στον άνθρωπο και την πνευματική του εξέλιξη, αυτό που ονομάζεται «ανθρωπιστική παιδεία», με επικέντρωση στα ανθρώπινα δικαιώματα, την πολυπολιτισμικότητα και την ενότητα μέσα από την διαφορά.

Στο γενικό αυτό πλαίσιο, ο παρών εκπαιδευτικός σχεδιασμός εστιάζεται στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Η 12χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, επεκτεινόμενη δηλαδή στο Λύκειο, αποτελεί τη βάση του συστήματος, πάνω στην οποία θα δομηθεί η προσωπικότητα των νέων, θα δρομολογηθεί η διαμόρφωσή τους σε ενεργούς πολίτες και θα εμπεδωθεί η αντίληψη της βιωματικής μάθησης. Η διεύρυνση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης σε συνδυασμό με την ενοποίηση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τον διαχωρισμό της από την τριτοβάθμια πιστεύουμε πως συμβάλλει αφενός στην πληρέστερη γνωστική κατάρτιση του σπουδαστή, αφετέρου μεταθέτει σημαντικές αποφάσεις για το μέλλον του σε ένα επόμενο διάστημα όπου, έχοντας το βασικό γνωστικό υπόβαθρο και τις απαραίτητες δεξιότητες, θα μπορέσει να κάνει τις καλύτερες επιλογές. Ταυτόχρονα επιχειρείται μια αναδιοργάνωση και απλούστευση της πολυπλοκότητας του προηγούμενου συστήματος όσον αφορά το Λύκειο και τις διεξόδους του με παράλληλη αποβολή των συνεχών προαγωγικών εξετάσεων. Απλούστευση των διαδικασιών, ενοποίηση των δομών και προαγωγή της έρευνας είναι οι αρχές της νέας Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης & Έρευνας.

Σημαντικό ρόλο στο νέο σύστημα έχει η ηλεκτρονική του υπόσταση, η ψηφιακή διασύνδεση των λειτουργιών του. Πρόθεσή μας είναι η δημιουργία ενιαίας ηλεκτρονικής πλατφόρμας για το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι νέες τεχνολογίες δεν εντάσσονται μοναχά στην διαδικασία μάθησης, αλλά εξυπηρετούν πολλαπλούς τομείς, όπως η εναλλακτική αξιολόγηση, η μηχανοργάνωση, η αποκέντρωση των εξουσιών

καθώς και η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων, σχολείων και εκπαιδευτικών δομών. Ειδικότερα, στόχος του συστήματος είναι, μέσα από δραστηριότητες και με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών, να ενθαρρύνει τους μαθητές να αναπτύξουν επικοινωνία και συνεργασία με άλλα σχολεία εντός ή εκτός Ελλάδος, μια δυνατότητα που ανοίγει ευρείς πολιτισμικούς και γνωστικούς ορίζοντες στους μαθητές. Τον στόχο αυτό αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν πρωτίστως οι μαθητικές κοινότητες και η Διεύθυνση, με την ανάλογη ψηφιακή υποστήριξη. Προωθούνται προγράμματα ανταλλαγών μαθητών και αδελφοποιήσεων σχολείων.

Επιδιώκουμε, επιπλέον, την αποκέντρωση της εκπαιδευτικής διοίκησης, ένα μοντέλο που αποδεικνύεται επιτυχημένο σε πολλές περιπτώσεις, μεταξύ των οποίων και το περιβόητο φινλανδικό σύστημα. Αρμοδιότητες της κεντρικής κυβέρνησης και του Υπουργείου μεταφέρονται στις Περιφέρειες, τους Δήμους, κυρίως τις Διευθύνσεις Παιδείας, ενώ δίνεται περαιτέρω αυτονομία στην ίδια τη σχολική μονάδα μειώνοντας έτσι ανούσιες γραφειοκρατικές διαδικασίες όπως π.χ. στο θέμα των σχολικών εκδρομών. Προωθείται ο κοινωνικός έλεγχος στα ΑΕΙ και στην εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα. Το νέο σύστημα δίνει μεγάλη σημασία και εμπιστοσύνη στην δράση του ίδιου του εκπαιδευτικού, γι' αυτό και φροντίζει για την καλύτερη δυνατή ακαδημαϊκή και παιδαγωγική του κατάρτιση, την συνεχή επιμόρφωση και την παροχή ελευθερίας στον τρόπο και το περιεχόμενο της διδασκαλίας. Επιδιώκεται να δρα ως μέντορας του μαθητή, εισάγοντας στην πράξη λογικές ανακαλυπτικής, συνεργατικής και βιωματικής μάθησης, που προστάζει η σύγχρονη εποχή.

Το νέο σύστημα προβλέπει χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης 8 ετών και σταδιακής βασικής εφαρμογής 5 ετών, διάστημα στο οποίο πρέπει να επιδιωχθεί αφενός η σταδιακή αύξηση του ποσοστού δαπανών επί του ΑΕΠ για την Παιδεία σε τουλάχιστον 5% (Ευρωπαϊκός ΜΟ), αφετέρου ο ανασχεδιασμός των υπάρχοντων κονδυλίων έτσι ώστε να ενισχυθούν συγκριτικά δυναμικοί τομείς του νέου συστήματος (επιμορφώσεις, ψηφιοποίηση κλπ). Η παρούσα πρόταση προβλέπει σταθεροποίηση στο 2,8 % τον πρώτο χρόνο και για τα επόμενα 4 χρόνια 3%, 3,5%, 4,5% και 5%. Επιπλέον χρηματοδότηση για την πενταετία προσαρμογής θα προέλθει από ειδική ρύθμιση για την κατεύθυνση των κοινοτικών πόρων (οι προτεινόμενες παρεμβάσεις ευθυγραμμίζονται με την πλειονότητα των στόχων του ΕΣΠΑ 2014-2020), από τη δημιουργία ειδικού ταμείου για την Παιδεία, από τους προϋπολογισμούς δήμων και σχολείων αλλά και χορηγίες σε τοπικό επίπεδο, από την εξοικονόμηση πόρων που άλλωστε προβλέπει το ίδιο το σύστημα αλλά και από την πρακτική συνεργασία κοινωνικών και κρατικών φορέων, όπως π.χ. η συμβολή των Πανεπιστημίων και των δημόσιων Ινστιτούτων στην διαμόρφωση του πληροφοριακού και ηλεκτρονικού συστήματος, των νέων σχολικών βιβλίων κτλ. Σχετικές έρευνες άλλωστε καταδεικνύουν πως μια ευρεία εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θα μπορούσε να αποφέρει μακροπρόθεσμα τεραστίου μεγέθους οικονομικά οφέλη για την κοινωνία.

Άλλος στόχος είναι, μέσα από την δημιουργία φιλικού και δημιουργικού για τον μαθητή σχολικού περιβάλλοντος, η σταδιακή μείωση του ποσοστού σχολικής διαρροής που σήμερα ανέρχεται στο 11,4% σύμφωνα με έκθεση του Παρατηρητηρίου για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση της ΕΕ (2013). Οι μαθητές θα πρέπει να οδηγούνται στην περάτωση της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, ώστε να μπορούν να επωφελούνται των επαγγελματικών και κοινωνικών διεξόδων. Αυτό απαιτεί, εκτός των άλλων, ευρύτερο σχεδιασμό για την ανάπτυξη και την οικονομία της χώρας που θα δώσει και ορθές κατευθύνσεις για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Προκαταρκτικές Δράσεις: Η εφαρμογή του νέου συστήματος προϋποθέτει έναν, επικαιροποιημένο με τη νέα διαρρύθμιση, χάρτη των σχολείων και των ιδρυμάτων της χώρας από τις Περιφέρειες. Οι Διευθύνσεις Παιδείας αρχικά θα πρέπει να επιθεωρήσουν τα σχολεία της επικράτειάς τους και να αποστείλουν στο Υπουργείο έκθεση με τις άμεσες και επείγουσες ανάγκες σε υποδομές, εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό (κενά) που δεν μπορούν να επιλυθούν σε τοπικό επίπεδο (σχολική μονάδα, Δήμος, Περιφέρεια) ώστε να διευθετηθούν τα πρώτα 2 χρόνια. Απαιτούνται μόνιμες προσλήψεις εκπαιδευτικών. Επίσης, ο Οργανισμός Σχολικών Κτηρίων (ΟΣΚ) θα καταρτίσει νέο πλαίσιο δομών και κριτηρίων για τα σχολικά συγκροτήματα και τον εξοπλισμό τους και θα αναλάβει την προσαρμογή των υπάρχοντων αλλά και την όποια δημιουργία νέων υπό τις νέες σύγχρονες προϋποθέσεις, μια διαδικασία που θα πρέπει να ολοκληρωθεί στο βασικό της μέρος εντός 5 ετών. Η εμπροσθοβαρής αυτή διαδικασία πρόκειται να ελαχιστοποιήσει τα σχετικά κόστη για τα επόμενα 10 χρόνια. Περισσότερα στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V. Τέλος, καθιερώνονται ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας με στόχο την υποστήριξη ευαίσθητων περιοχών. Σε αυτές θα υπάρχει μέριμνα για κοινωνικά κυλικεία, σχολικά συσσίτια, κάλυψη λειτουργικών δαπανών, κίνητρα για εκπαιδευτικούς κλπ. Οι δράσεις θα υποστηριχθούν από ευρεία εκστρατεία επικοινωνίας και ενημέρωσης όλων των παραγόντων της σχολικής ζωής.

• Τομέας Α (Δομές Εκπαίδευσης)

Υποχρεωτική Εκπαίδευση:

Στη μεγάλη πλειοψηφία των ευρωπαϊκών κρατών, η υποχρεωτική εκπαίδευση πλήρους φοίτησης διαρκεί 9-10 έτη. Αποψη μας είναι πως με βάση τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια, είναι προτιμότερο η δομή του Λυκείου να εντάσσεται εξ' ολοκλήρου στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση, κάτι που θα γίνει αφότου ολοκληρωθεί η ενοποίηση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό άλλωστε είναι διαχρονικά κύριο αίτημα εκπαιδευτικών και αρμόδιων συνδικαλιστικών οργανώσεων και κοινωνικών φορέων. Καλύπτεται έτσι ένα κενό που επέτρεπε την χωρίς ουσιαστική μέριμνα έξοδο στην αγορά εργασίας στην ηλικία των 15. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα παροχής υψηλού επιπέδου γενικής ανθρωπιστικής παιδείας που επιτάσσουν οι σύγχρονες συνθήκες, επιχειρείται η άμβλυση εκπαιδευτικών και κοινωνικών ανισοτήτων και η σύνδεση διανοητικής και τεχνικής εργασίας ενώ ομαλοποιούνται οι διαδικασίες πρόσβασης στην ανώτατη ή/και επαγγελματική εκπαίδευση. Προς αποφυγή του «γιγαντισμού» των σχολικών μονάδων προτιμήθηκε να προβλέπονται τρεις διακριτές βαθμίδες σε μια ενιαία 12ετή εκπαίδευση. Η διάρθρωση είναι η εξής:

- **Δημοτικό Σχολείο (Πρωτοβάθμια):** Απευθύνεται σε ηλικίες 6-12+ ετών και περιλαμβάνει 6 τάξεις (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ).

- **Γυμνάσιο (Δευτεροβάθμια Α):** Απευθύνεται σε ηλικίες 12-15+ ετών και περιλαμβάνει 3 τάξεις (Α, Β, Γ). Κύριος προσανατολισμός είναι η παροχή γενικής ουμανιστικής παιδείας.

- **Ενιαίο Λύκειο (Δευτεροβάθμια Β):** Απευθύνεται σε ηλικίες 15-18+ ετών και περιλαμβάνει 3 τάξεις (Α, Β, Γ). Το Λύκειο εντάσσεται έτσι για πρώτη φορά στην υποχρεωτική εκπαίδευση σε ενιαία πολυτεχνική μορφή, δίχως τον διαχωρισμό σε ΓΕΛ και ΕΠΑΛ. Σύμφωνα με διεθνείς μελέτες και σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, το διπλό αυτό δίκτυο παρουσιάζει πολιτικά και παιδαγωγικά μειονεκτήματα, καθώς δε συνάδει με την τάση εκδημοκρατισμού του σχολικού συστήματος, αναπαράγει τον ταξικό καταμερισμό εργασίας, την υποβάθμιση της χειρωνακτικής εργασίας, τον αποκλεισμό κοινωνικά μειονεκτούντων παιδιών από ευρύτερη μόρφωση και τελικά οδηγεί στην διαμόρφωση δύο άνισου τύπου κατηγοριών πολιτών. Στόχος του Ενιαίου Λυκείου θα είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων του μαθητή σε υψηλό επίπεδο, καθώς και η προετοιμασία υπεύθυνων, πλήρως εγγράμματων πολιτών για την είσοδό τους στη σύγχρονη κοινωνία και εργασία. Οι επιστημονικές αντιλήψεις θέλουν μάλιστα τον ενιαίο τύπο Λυκείου να έχει δυνητικά μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη από την πρόωγη επαγγελματική εξειδίκευση στα σχολεία. Θα απαιτηθεί βέβαια μεταβατικό πρόγραμμα προσαρμογής των Αναλυτικών Προγραμμάτων και ενοποίησης της Τεχνικής Εκπαίδευσης (βλ. παρακάτω). Σε Ενιαία Λύκεια μετατρέπονται όλα τα πρώην Γενικά Λύκεια καθώς και ορισμένα πρώην Επαγγελματικά Λύκεια. Η δομή των Επαγγελματικών Λυκείων καταργείται, καθώς εντάσσεται πλέον στις δομές του Ενιαίου Λυκείου και των Επαγγελματικών Σχολών.

Προαιρετική Εκπαίδευση:

- **Νηπιαγωγείο (Προσχολική Αγωγή):** Απευθύνεται σε ηλικίες 2-6 ετών και περιλαμβάνει 2 βαθμίδες (2-4, 4-6 έτη). Η ηλικία των 3 ετών είναι αυτή που στην πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών αξιολογείται ως η καλύτερη ηλικία εισόδου στο Σχολικό Σύστημα. Η φοίτηση σε εκπαιδευτικό ίδρυμα προσχολικής αγωγής είναι προαιρετική στις περισσότερες χώρες, παρόλα αυτά προβάλλει η ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου της και συστηματοποίησης των λειτουργιών της, ώστε η πρόσβαση στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση να γίνεται ομαλά και να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της σχολικής εγκατάλειψης. Συγκροτείται ειδικό Αναλυτικό Πρόγραμμα, ενώ η φοίτηση στην 2^η βαθμίδα καθίσταται υποχρεωτική (για 1 ή 2 χρόνια). Όλα τα νηπιαγωγεία λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου και των δήμων.

- **Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα – ΑΕΙ (Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση):** Απευθύνονται σε κάθε ηλικία, με φυσική προϋπόθεση την κατοχή του Εθνικού Πτυχίου Εκπαίδευσης. Η πλειονότητα, αν όχι το σύνολο των ΤΕΙ αναβαθμίζονται σε ΑΕΙ, που αποτελούν πλέον τις μοναδικές δομές Ενιαίας Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. Η διάρκεια σπουδών ορίζεται στα 5 ή 4 έτη, ενώ κάθε έτος διαιρείται σε 2 εξάμηνα. Τα Πανεπιστήμια και Πολυτεχνεία της χώρας τελούν στο σύνολό τους υπό δημόσιο έλεγχο, όπως προβλέπει το Σύνταγμα (Άρθρο 16, παράγραφος 5), ωστόσο είναι αυτοδιοίκηση, θα μπορούν να δέχονται εξωτερική χρηματοδότηση (δωρεά, χορηγία, έσοδα κλπ) υπό αυστηρούς όρους για την διασφάλιση του δημόσιου χαρακτήρα τους. Το «υβρίδιο» των ΤΕΙ καταργείται, καθώς η δομή αναβαθμίζεται και εντάσσεται εξ' ολοκλήρου στις δομές των ΑΕΙ και των Επαγγελματικών Σχολών. Επίσης, αναδιαρθρώνεται ο χάρτης των ΑΕΙ προκειμένου να αντισταθμιστεί ο άναρχος χαρακτήρας εξάπλωσής τους, να ισχυροποιηθούν τα ίδια τα τμήματα (π.χ. ενοποιήσεις σχολών παρόμοιου περιεχομένου στην ίδια πόλη, επανακαθορισμός και διευκρίνιση αντικειμένων), αλλά και να συνδεθούν υποστηρικτικά με την τοπική κοινωνία, τους φορείς και την κρατική διοίκηση. Προβλέπονται επίσης καλλιτεχνικά ΑΕΙ για να καλύψουν ειδικότητες που απουσιάζουν από την ανώτατη εκπαίδευση.

- **Επαγγελματικές Σχολές – ΕΠΣ (Επαγγελματική Εκπαίδευση):** Απευθύνονται σε κάθε ηλικία. Η νέα ισχυροποιημένη δομή συγκροτείται από συγκεκριμένα ΤΕΙ, δημόσια ΙΕΚ, ΣΕΚ, ΚΕΚ, ΕΠΑΣ, σχολές ΟΑΕΔ ή Υπουργείων και ορισμένα πρώην Επαγγελματικά Λύκεια, ενώ εντάσσονται συνολικά στο Υπουργείο Παιδείας. Οι παραπάνω δομές πλέον καταργούνται. Οι ΕΠΣ επικεντρώνονται στην πρακτική εξάσκηση του σπουδαστή πάνω σε συγκεκριμένες ειδικότητες τις οποίες επιλέγει κατά την εγγραφή του. Η φοίτηση μπορεί να είναι 1, 2 ή 3 χρόνια και κάθε έτος διαιρείται σε 2 εξάμηνα. Το Πρόγραμμα Σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα τεχνικά, επαγγελματικά και εργαστηριακά και προσδιορίζονται από την Διεύθυνση στη λογική των ΑΕΙ. Οι ΕΠΣ θα πρέπει να συνδέονται με την τοπική κοινωνία και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ώστε να δίνεται η δυνατότητα πρακτικής άσκησης (διεύρυνση και έλεγχος της «μαθητείας»). Έτσι αναβαθμίζεται και η αξία τους, κάτι στο οποίο απέτυχε το προηγούμενο σύστημα Τεχνικής Εκπαίδευσης. Οι ΕΠΣ θα αξιοποιηθούν και στο νέο σχεδιασμό για τις επιμορφώσεις και την διά βίου μάθηση.

- **Gap Term (Μεταβατική Περίοδος):** Διαρκεί 5 μήνες (Σεπτέμβριος – Ιανουάριος). Η νέα δομή αποτελεί γέφυρα μεταξύ του Ενιαίου Λυκείου και της Πανεπιστημιακής ή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ή και της αγοράς εργασίας. Περιλαμβάνει σειρά δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν προαιρετικά απόφοιτοι της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης με επίδειξη του «Απολυτηρίου Ενιαίου Λυκείου» της προηγούμενης σχολικής χρονιάς. Παραδίδονται μαθήματα προετοιμασίας από τα ΑΕΙ (και τις ΕΠΣ) σε μαθήματα που επιλέγει η εκάστοτε σχολή, οργανώνονται ταξίδια και επισκέψεις σε προορισμούς εσωτερικού και εξωτερικού με ευθύνη του ΕΟΤ, δρομολογούνται εθελοντικές δράσεις σε συνεργασία με αντίστοιχες οργανώσεις, διοργανώνονται σεμινάρια επαγγελματικού προσανατολισμού και άλλες εκδηλώσεις που ενισχύουν τα βιογραφικά και βοηθούν στην ομαλή ένταξη των ατόμων στις νέες συνθήκες. Κατά τη διάρκεια του 5μήνου πραγματοποιούνται και οι διαδικασίες εισαγωγής στα ΑΕΙ.

Ειδική Εκπαίδευση:

Η έννοια της Παιδείας εμπεριέχει, εκτός των θεσμοθετημένων δομών, ένα πλήθος παραγόντων που επηρεάζουν τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα του ανθρώπου. Τέτοιοι παράγοντες που οφείλουμε να λάβουμε υπόψη είναι η οικογένεια, τα ΜΜΕ, η τέχνη, η έρευνα, ο αθλητισμός, η θρησκεία, το κοινωνικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται οι ακόλουθες ρυθμίσεις:

- **Αθλητικά / Μουσικά / Καλλιτεχνικά Σχολεία:** Ενθαρρύνουμε τη δημιουργία τους με απλοποιημένες διαδικασίες και τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το αναθεωρημένο ευέλικτο πρόγραμμα σπουδών δίνει την ελευθερία για προσαρμογή κάθε σχολείου που επιθυμεί να ενταχθεί σε αυτή την κατηγορία με βάση τις δικές του ανάγκες και δυνατότητες. Οι σχολικές διατάξεις δεν εξαιρούν την συγκεκριμένη κατηγορία σχολείων.

- **Πειραματικά Σχολεία:** Τα πειραματικά σχολεία επιλέγονται από αρμόδια Επιτροπή του Υπουργείου Παιδείας προκειμένου να συνεισφέρουν στην εξέλιξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, μέσω της έρευνας και της εφαρμογής προτεινόμενων μεθόδων και συστημάτων ή καινοτόμων πρακτικών. Από τα πειραματικά σχολεία θα ξεκινήσει πιλοτικά και η εφαρμογή του προτεινόμενου συστήματος εκπαίδευσης. Ο χάρτης των πειραματικών σχολείων αναμορφώνεται πλήρως και θα περιλαμβάνει σχολεία που θα υποβάλλουν αίτηση, με βάση την οποία θα αξιολογηθούν. Στόχος η λειτουργία τριών πειραματικών σχολείων (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο) ανά νομό με εξαίρεση τους νομούς Κεντρικής Μακεδονίας (6) και Αττικής (9). Η εγγραφή στα πειραματικά σχολεία γίνεται με την υποβολή αντίστοιχης αίτησης και μετά από κλήρωση (για την Α' Τάξη μόνο). Δεν επιλέγονται οι εισαγωγικές εξετάσεις, αφού στόχευσή μας δεν είναι η δημιουργία σχολείων "αριστούχων" αλλά ο εκπαιδευτικός πειραματισμός πάνω στα δεδομένα του μέσου δημόσιου ελληνικού σχολείου. Η δομή των Πρότυπων Σχολείων αριστείας καταργείται.

- **Εσπερινά Σχολεία:** Καταργούνται ως αυτοτελής μονάδα. Συγκεκριμένα σχολεία ανά τη χώρα μπορούν να λειτουργήσουν ως εσπερινά με βάση το νέο σχεδιασμό για την διά βίου μάθηση (βλ. παρακάτω). Καθίσταται σαφές πως όλοι οι νέοι μέχρι την λήξη της υποχρεωτικής τους εκπαίδευσης θα πρέπει να φοιτούν στο πρωινό πρόγραμμα των σχολείων. Να εξεταστεί ο καθορισμός διευρυμένου τετραετούς προγράμματος σπουδών με παροχή απολυτηρίου ισόβαθμου με του Ενιαίου Λυκείου.

- **Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης:** Καταργούνται στην πλειονότητά τους, σε μια προσπάθεια συστηματικότερης κοινωνικής ένταξης των μεταναστών που διαμένουν στη χώρα μας. Όπου κρίνεται απαραίτητο, το πρόγραμμα "Ενισχυτική Διδασκαλία" (Τομέας Δ) θα συμπεριλαμβάνει μαθήματα εκμάθησης Ελληνικής και μητρικής γλώσσας και γενικότερα προγράμματα πολιτισμού και κοινωνικής ένταξης. Έτσι κι αλλιώς, ο χαρακτήρας της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης παρέχεται ενισχυμένα μέσα από τα νέα προγράμματα σπουδών. Σε περιοχές όπου κρίνεται αναγκαίο θα δρομολογείται η σύσταση

"Σχολείου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης" με την ανάλογη προσαρμογή του ωρολογίου προγράμματος, όπως προβλέπει ούτως ή άλλως το νέο σύστημα (Τομέας Β). Η δράση αυτή θα πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με την οργάνωση «Συμμαχία για την Εκπαίδευση χωρίς περιορισμούς».

- **Σχολεία Ειδικής Αγωγής:** Επιδιώκουμε την σταδιακή κατάργησή τους, τουλάχιστον στην πλειονότητά τους. Οι αντίστοιχες υποστηρικτικές δομές και υποδομές θα πρέπει να εντάσσονται στα κανονικά σχολεία. Στόχος είναι η δημιουργία ανθρώπινων σχολείων, με κατάλληλες υποδομές και προσβασιμότητα όπου θα φοιτά ο κάθε μαθητής και θα υποστηρίζεται από εξατομικευμένα προγράμματα με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών και των ειδικών (πρακτική εφαρμογή της παράλληλης στήριξης). Ειδικά σχολεία θα συστήνονται όπου είναι απαραίτητο με προσαρμοσμένο στο κανονικό σχολείο πρόγραμμα. Σημειώνεται πως η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού ΟΗΕ έκρινε πως η ισότιμη συνεκπαίδευση συνιστά δικαίωμα και όχι προνόμιο. Η δράση αυτή θα πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με την οργάνωση «Συμμαχία για την Εκπαίδευση χωρίς περιορισμούς» στη βάση των αρχών της συμπερίληψης και της ισοτιμίας.

- **Κατ' οίκον / Εξ' αποστάσεως Εκπαίδευση (Homeschooling – e-Learning):** Οι ιδιαίτερες αυτές μορφές εκπαίδευσης θα υποστηριχθούν μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του συστήματος, ώστε να συγκροτηθούν υπηρεσίες φιλικές και αποτελεσματικές για κάθε μαθητή τις ώρες που δεν βρίσκεται στο σχολείο αλλά κυρίως για εκείνες τις κατηγορίες μαθητών που αδυνατούν να παραβρεθούν στον σχολικό χώρο. Οι υπηρεσίες αυτές δεν προσφέρονται επουδενί ως εναλλακτική της σχολικής διαδικασίας.

- **Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα:** Τα ερευνητικά κέντρα (π.χ. ΕΚΕΦΕ, Ακαδημία Αθηνών, Εθνικό Αστεροσκοπείο, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ίδρυμα Αθηνά, δημόσια Ινστιτούτα, δομές των ΑΕΙ) συγκροτούνται σε ενιαία δομή, η οποία θα διαχειριστεί και θα καταναίμει αποτελεσματικά τους κοινοτικούς και εθνικούς πόρους και θα θέτει τις προτεραιότητες στην εθνική πολιτική για την έρευνα. Τα ερευνητικά κέντρα θα βρίσκονται σε οργανική σύνδεση με όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, την κοινωνία και τους θεσμούς συμβάλλοντας επιστημονικά και γνωμοδοτικά σε ευρύτερες πολιτικές, μειώνοντας την ανάγκη εξωτερικών αναθέσεων. Επίσης, ερευνητικά θα δρουν παράλληλα με τα ΑΕΙ, υποστηρίζοντας τα τμήματα και τις σπουδές ιδίως σε επίπεδο μεταπτυχιακού και διδακτορικού, μειώνοντας παράλληλα την εξάρτηση των ΑΕΙ από επιχειρηματικά συμφέροντα. Θα δοθεί έμφαση στην ενίσχυση της έρευνας στον τομέα των Ανθρωπιστικών Σπουδών που έχει παραμεληθεί.

- **Ανοικτό Πανεπιστήμιο:** Σταδιακή κατάργησή του με ενσωμάτωση των λειτουργιών του στα ΑΕΙ. Για παράδειγμα μπορούν να προωθηθούν η εξ' αποστάσεως πανεπιστημιακή εκπαίδευση, η απλοποίηση της διοικητικής δομής, η ίδρυση εργαστηρίων εκπαιδευτικού υλικού και μεθοδολογίας, η ίδρυση μονάδων εσωτερικής αξιολόγησης και άλλες καινοτομίες που εφαρμόζονται στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Θα αξιοποιηθεί σε κάθε περίπτωση η εμπειρία και οι επιπτώσεις της μέχρι τώρα εφαρμογής τους.

Δια βίου Εκπαίδευση:

Στόχος είναι η διαμόρφωση ενός συστήματος αποκλειστικά δωρεάν διά βίου μάθησης. Η στρατηγική στόχευση επιτυγχάνεται αρχικά με την λειτουργία των δομών των ΑΕΙ και των ΕΠΣ, που απευθύνονται σε κάθε ηλικία με την σύμβαση ωστόσο της υποχρεωτικής 12ετούς βασικής εκπαίδευσης. Επιθυμούμε το άνοιγμα των σεμιναρίων, συνεδρίων και άλλων επιμορφωτικών εκδηλώσεων στη πλειοψηφία των πολιτών μέσα από την συστηματική δημοσιοποίησή τους και ενίοτε την κάλυψη μέρους του κόστους από το δημόσιο. Όσον αφορά την εκπαίδευση ενηλίκων, θα πρέπει να συστηματοποιηθούν οι δομές και οι λειτουργίες των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, των κρατικών Ινστιτούτων και των Κέντρων Εκπαίδευσης σε ενιαία μορφή. Τα σχολεία, στο πλαίσιο της λειτουργίας τους ως ευρύτεροι πολιτιστικοί και εκπαιδευτικοί κόμβοι θα μπορούν να υποστηρίξουν αυτές τις δομές. Το ίδιο και οι ΕΠΣ. Θα δοθεί έμφαση στην εκπαίδευση μεταναστών, ανέργων, ατόμων που εγκατέλειψαν το σχολείο και στην επιμόρφωση πάνω στις νέες τεχνολογίες, ενώ θα αξιοποιηθεί η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.

Ιδιωτική Εκπαίδευση:

Καθορίζεται σαφές νομικό πλαίσιο λειτουργίας. Τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια κάθε βαθμίδας παίρνουν άδεια από το Υπουργείο Παιδείας, δρουν υπό δημόσια εποπτεία και συμμετέχουν σε αναθέσεις κοινοτικών κονδυλίων υπό αυστηρές προϋποθέσεις. Άλλη κατηγορία συνιστούν τα δημόσια ιδρύματα που δέχονται εξωτερική χρηματοδότηση με μορφή δωρεάς ή χορηγίας. Τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια οφείλουν να τηρούν αυστηρά τα ωράρια που προβλέπονται για τους μαθητές των δημόσιων σχολείων, χωρίς «υπερωρίες» για τα παιδιά.

• Τομέας Β (Περιεχόμενο Σπουδών – Διδασκαλία)

Ο εξορθολογισμός των μαθημάτων και της διδακτέας ύλης σε συνεργασία με τους αντίστοιχους επιστημονικούς φορείς, στην κατεύθυνση της μείωσης του τεράστιου όγκου της και της εξειδίκευσης που επακόλουθα περιέχει, αποτελεί στόχευση του νέου συστήματος. Γι' αυτό τον λόγο δρομολογείται η σύσταση του Ινστιτούτου Παιδαγωγικής Έρευνας & Επιμόρφωσης (ΙΠΕΕ) αντί του ΙΕΠ, με αρμοδιότητα μεταξύ άλλων την συνολική αναδιαμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών υπό τη μορφή παιδαγωγικών στόχων (benchmarks) και όχι γνωσιοκεντρικά υπό τη μορφή καταλόγων διδακτικής ύλης, την συνεχή εκπαιδευτική έρευνα και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος, τον συντονισμό της ανανέωσης των μεθόδων διδασκαλίας καθώς και την επίβλεψη της συγγραφής και ανανέωσης των σχολικών βιβλίων. Ο εξορθολογισμός της διδακτέας ύλης γίνεται με γνώμονα:

1. Την αφαίρεση ύλης που θεωρείται υπερβολικά ανεβασμένου επιπέδου για μια τάξη
2. Την αφαίρεση ύλης εγκυκλοπαιδικού περιεχομένου με επουσιώδη χαρακτήρα
3. Την αφαίρεση ύλης που επικαλύπτεται από άλλα μαθήματα ή αναφέρεται σε άλλες τάξεις
4. Την αφαίρεση ύλης που αντίκειται στη λογική των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων
5. Την σύνδεση της διδακτέας ύλης με το περιεχόμενο των εγχειριδίων με βαθμούς ελευθερίας
6. Τον εμπλουτισμό της ύλης με στοιχεία διαπολιτισμικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης
7. Τον εκσυγχρονισμό της ύλης στα δεδομένα και τα στοιχεία του 21^{ου} αιώνα

Έτσι το σχολείο απελευθερώνεται από τον αγώνα κάλυψης μιας ατέλειωτης ύλης και αφομοίωσης στεγνών πληροφοριών και επικεντρώνεται στον ίδιο τον μαθητή και τις ανάγκες του. Ταυτόχρονα, ο συνολικός σχεδιασμός των Προγραμμάτων Σπουδών από μία και μοναδική δομή σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, θα ενισχύσει τον χαρακτήρα της 12ετούς «ενιαίας» εκπαίδευσης, εξαλείφοντας επικαλύψεις ύλης, ανώμαλες μεταβάσεις (π.χ. Δημοτικό → Γυμνάσιο) κλπ. Δεξιότητες που μπορούν να ληφθούν ως παιδαγωγικοί στόχοι για το σύνολο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (με ειδίκευση ανά βαθμίδα εκπαίδευσης) είναι οι εξής:

- ✓ Επικοινωνία σε μητρική και ξένη γλώσσα (ομιλία, ανάγνωση, γραφή, ακρόαση, διάλογος κλπ)
- ✓ Μαθηματική λογική, επιχειρηματολογία και αντίστοιχες πρακτικές στην καθημερινότητα
- ✓ Έρευνα, ανακάλυψη, πληροφόρηση, διασταύρωση, κριτική, παρουσίαση στοιχείων
- ✓ Συνεργασία, ομαδικότητα, υπευθυνότητα, αλληλεγγύη, δημοκρατία
- ✓ Στρατηγικές πρόβλεψης, εκτίμησης, μεθοδολογία, αξιοποίηση λάθους, αξιολόγηση, διόρθωση
- ✓ Διαχείριση πόρων και δυναμικού, δημιουργικότητα, φαντασία, επινόηση
- ✓ Αισθητική αντίληψη, βιωματική προσέγγιση, συναισθηματική ευαισθητοποίηση, φυσική άσκηση

Τα νέα προγράμματα σπουδών παραμένουν προσαρμοσμένα στην ελληνική πραγματικότητα, διατηρούν διακριτά μαθήματα υπό ευρύτερες κατηγορίες, ενισχύουν όμως στην πράξη τη λογική της διαθεματικότητας και της συνέχειας τόσο ανάμεσα στα επιμέρους μαθήματα (οριζόντιος άξονας) όσο και ανάμεσα στις τάξεις και τις δομές εκπαίδευσης (κάθετος άξονας). Προωθείται για παράδειγμα η άτυπη διαμόρφωση θεματικών κύκλων που θα εντάσσονται στα επιμέρους μαθήματα από διαφορετικές οπτικές (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση, Ανθρώπινα Δικαιώματα, ΜΜΕ, Οικολογία κλπ). Η λογική της ολιστικής μάθησης υποστηρίζεται από ανάλογες μεθόδους διδασκαλίας (ομαδοσυνεργατική, ανακαλυπτική, βιωματική, πολυμεσική, τέχνη κλπ), όπου προβλέπεται συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Η νέα λογική αποστασιοποιείται από τις πρακτικές κωδικοποιημένης γνώσης και κατάρτισης (codified knowledge) προς όφελος μιας στέρεης, ενιαίας Γενικής Παιδείας. Οι νέες στοχεύσεις εναρμονίζονται σαφώς με το Ελληνικό Σύνταγμα, την κρατική και κοινοτική νομοθεσία, επιφυλασσόμεστε ωστόσο για την ανάγκη τροποποίησης μέρους συγκεκριμένων διατάξεων (π.χ. θρησκευτική συνείδηση).

Πιστεύουμε επίσης πως απαιτείται ευελιξία στο σχολικό πρόγραμμα και απελευθέρωση της δράσης του εκπαιδευτικού. Σε αυτό το πλαίσιο, εφαρμόζοντας μια επιτυχημένη πρακτική σε ξένα συστήματα, οι ώρες που θα διατίθενται για κάθε μαθησιακό αντικείμενο είναι ενδεικτικοί (ανταποκρίνονται στο διδακτικό έργο και την ύλη που πρέπει να καλυφθεί). Κάθε σχολική μονάδα ανάλογα τις δυνατότητες και τις ιδιαιτερότητές της μπορεί να μεταβάλλει το παρακάτω ωράριο ή και να προσθέσει νέα αντικείμενα, ενημερώνοντας την αντίστοιχη Διεύθυνση Παιδείας για έγκριση. Σε αυτή τη διαδικασία καλείται να συμμετέχει και η Τοπική Αυτοδιοίκηση με προτάσεις προς τις σχολικές μονάδες. Την δυνατότητα αυτή παρέχει η διεύρυνση του θεσμού του Ολοήμερου Σχολείου και των ελεύθερων ωρών (Τομέας Δ). Ακόμη, δίνεται μεγάλη ευελιξία στο Λύκειο, όπου ο προγραμματισμός των κατευθύνσεων και των μαθημάτων επιλογής προσφέρει πολλές δυνατότητες προσαρμογής του προγράμματος στα μέτρα κάθε μαθητή. Ευελιξία στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο παρέχεται μέσα από τα μαθήματα "Περιβάλλον" και "Αγωγή του Πολίτη". Περισσότερα στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III.

➤ Σχολικά Εγχειρίδια

Το σχολικό βιβλίο συνιστά σημαντικό εργαλείο για τον μαθητή. Τον φέρνει σε επαφή με τη γνώση και την πραγματικότητα, οφείλει όμως να δίνει χώρο στην δημιουργία, τον στοχασμό και την πρωτοβουλία. Παράλληλα, επιτελεί το ρόλο της εξοικείωσης του μαθητή με την διαδικασία της ανάγνωσης και κατ' επέκταση της έρευνας, της μάθησης αλλά και της αισθητικής απόλαυσης. Πέρα από το καθαρό περιεχόμενο των βιβλίων που εν πολλοίς καθορίζεται από τα Προγράμματα Σπουδών, απαιτούνται διαφανείς και απλουστευμένες διαδικασίες για την προκήρυξη, τον τρόπο και την εποπτεία συγγραφής, την διαβούλευση επί του παραχθέντος υλικού, την διόρθωση κλπ. Η ευθύνη της όλης διαδικασίας καθώς και της εκτύπωσης ανήκει στην αντίστοιχη διεύθυνση του ΙΠΕΕ. Το Ινστιτούτο προκηρύσσει διαγωνισμό για την συγγραφή έκαστου διδακτικού πακέτου, έχοντας πλήρη εποπτεία της διαδικασίας συγγραφής μέσω εκπροσώπων. Στην διαδικασία καλούνται να συμμετέχουν εκτός ιδιωτών, δημόσιες υπηρεσίες, Ινστιτούτα, ερευνητικά κέντρα και τα Ελληνικά Πανεπιστήμια.

Το ΙΠΕΕ μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής και μιας τρίμηνης δημόσιας διαβούλευσης καταλήγει στην επιλογή των κατάλληλων βιβλίων που θα δοθούν ως επιλογές στην εκπαιδευτική κοινότητα, που σε συνδυασμό με το ηλεκτρονικό υλικό θα δίνει σε μαθητές και εκπαιδευτικούς πολλαπλές πηγές μάθησης και έρευνας. Κάθε σχολική βιβλιοθήκη θα εμπλουτίζεται σε κάθε περίπτωση από περιορισμένο αριθμό αντιτύπων όλων των διαθέσιμων εγχειριδίων.

Στρατηγικός στόχος είναι η μείωση του όγκου και του κόστους των εγχειριδίων διδασκαλίας (σήμερα αριθμούνται περίπου 400 τίτλοι), ενώ σημαντική είναι η συμβολή των νέων τεχνολογιών. Στο πλαίσιο αυτό θα εξεταστούν ενοποιησεις βιβλίων, καταργήσεις περιττών εγχειριδίων (καθιέρωση ενός και μόνο βιβλίου συν τον «φάκελο» του μαθήματος) και επέκταση της διάρκειας χρήσης τους (πρακτική του «ενιαίου βιβλίου»), ώστε να εξασφαλίζεται η συνοχή της ύλης και να αναπτυχθεί από τους μαθητές το αίσθημα σεβασμού απέναντι στο σχολικό βιβλίο. Επίσης, προωθούμε την εναρμόνιση της διδακτέας ύλης με το περιεχόμενο των βιβλίων όπως προαναφέρθηκε. Βάσει ειδικών μελετών για τα σχολικά βιβλία, θα δοθούν νέες κατευθύνσεις συγγραφής ώστε αυτά να υποβοηθούν την διδακτική διαδικασία και όχι να την διαμορφώνουν και να την επιβάλλουν.

Απαιτείται η εφαρμογή των πλέον σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων, η σύγχρονη και στοχευμένη εικονογράφηση που συνδέεται με την τέχνη, η βάση εκκίνησης πάνω σε προϋπάρχουσες γνώσεις, η αποσυμφόρηση του επουσιώδους προς όφελος της ανάλυσης του ουσιώδους, οι πρακτικές και ερευνητικές εφαρμογές που να έχουν άμεση σχέση με την πραγματικότητα και την καθημερινότητα του μαθητή. Επιπλέον, πρέπει να δίνεται βάρος στην προώθηση ανθρωπιστικών αξιών όπως η ισότιμη αναφορά στα 2 φύλα, τα ΑΜΕΑ, ξένους πολιτισμούς, η προαγωγή του διαλόγου, της δημοκρατίας κλπ. Εδώ δρουν επικουρικά τα Αναλυτικά Προγράμματα όπως περιγράφηκαν παραπάνω. Η γλώσσα θα πρέπει να είναι λιπή, απέρριπτη και κατανοητή για το επίπεδο του μαθητή. Να παρέχει απλοποιημένη εκδοχή της γνώσης και να είναι επιστημονικά αυστηρή στις μεγάλες τάξεις.

Όσον αφορά ειδικότερα ζητήματα, όλα τα σχολικά βιβλία αποτελούν ιδιοκτησία των μαθητών από την στιγμή που τους παραδίδονται δωρεάν. Οι μαθητές καλούνται στο τέλος της χρονιάς να επιστρέφουν, ωστόσο, εκείνα τα σχολικά βιβλία, τα οποία δεν τους χρειάζονται και βρίσκονται σε άριστη κατάσταση. Επίσης, κάθε σχολική μονάδα οφείλει να ενημερώνει την αντίστοιχη υπηρεσία για τα αποθέματα βιβλίων της μετά τη λήξη του σχολικού έτους, ώστε να αποστέλλονται τα απολύτως απαραίτητα εγχειρίδια για την επόμενη χρονιά.

Ταυτόχρονα, ενισχύεται η ψηφιακή διασύνδεση μέσω της καθιέρωσης αποκλειστικά ηλεκτρονικών σχολικών εγχειριδίων, υλικών εργασίας και λογισμικών. Συγκεκριμένα, εγχειρίδια όπως Λεξικά, Γραμματικές, Συντακτικά, Εγχειρίδια Επαγγελματικού Προσανατολισμού κ.α. καθώς και οι «Οδηγίες Εκπαιδευτικού» θα είναι διαθέσιμες μόνο σε ηλεκτρονική μορφή ή λογισμικό, με ελεύθερο και ανοιχτό εμπλουτισμό (π.χ. Εικαστικά). Εκτιμάται πως η εξοικονόμηση σε υλικά (χαρτί, μελάνι κλπ) θα είναι αξιοσημείωτη, όπως σημαντική θα είναι και η ελάφρυνση της σχολικής τσάντας, χωρίς μείωση της ποιότητας του μαθήματος. Οι αλλαγές που προτείνονται συμβαδίζουν με τα σύγχρονα παιδαγωγικά ρεύματα και διεθνείς έρευνες (π.χ. Επιτροπή για την Εκπαίδευση UNESCO).

Παραθέτουμε αναλυτικά τα διδακτικά αντικείμενα και τα αντίστοιχα εγχειρίδια, όπως και τις προτεινόμενες ώρες διδασκαλίας ανά βδομάδα, για όλο το εύρος της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης:

Δημοτικό Σχολείο:

*Τα εγχειρίδια αναγράφονται 1 φορά το καθένα. Σε κάθε «Βιβλίο Μαθητή» αντιστοιχεί και το «εναλλακτικό»

Το ωρολόγιο πρόγραμμα ξεκινά με τα θεμελιώδη διδακτικά αντικείμενα και μέχρι την 6^η τάξη εμπλουτίζεται ομαλά σε αντικείμενα και διδακτικές ώρες. Δίνεται έμφαση στα μαθήματα της Αισθητικής Αγωγής, τα οποία ενισχύονται στο ωράριο, ιδίως τα Εικαστικά. Το μάθημα «Περιβάλλον» λειτουργεί ως αντικείμενο Ευέλικτης Ζώνης και πραγματεύεται ζητήματα ηθικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και επιστημονικής αγωγής. Η διδασκαλία της Ιστορίας ακολουθεί την τριχοτόμηση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ στη Γ' Τάξη

εισάγεται αυτοτελώς η Μυθολογία, ως μια πρώτη επαφή με τις ιδέες του Αρχαίου Κόσμου. Η επιστημονική αγωγή στις 2 τελευταίες τάξεις προωθείται τόσο μέσα από τα «Θέματα Επιστήμης» όσο και από την Ευέλικτη Ζώνη, με έμφαση στην παρατήρηση, την υπόθεση εργασίας και τον πειραματισμό. Στην Ευέλικτη Ζώνη εντάσσεται και ό,τι έχει να κάνει με την θρησκευτική αγωγή, καθώς δεν υφίσταται αυτοτελώς. Τέλος, η Φυσική Αγωγή περιλαμβάνει θέματα Γυμναστικής, Αθλητισμού, Διατροφής και Αγωγής Υγείας (για όλες τις βαθμίδες).

A Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα **(8 ώρες)**
- Μαθηματικά **(4 ώρες)**
- Περιβάλλον **(3 ώρες)**
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] **(2 – 1 – 2 ώρες)**

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Α' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Ανθολόγιο Δημοτικού
- Μαθηματικά Α' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Περιβάλλον Α' & Β' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Νεοελληνική Γραμματική
- Συντακτικό Νεοελληνικής Γλώσσας
- Λεξικό Νεοελληνικής Γλώσσας
- Ανθολόγιο Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ελληνική Γλώσσα Α' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Α' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Περιβάλλον Α' & Β' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Εικαστικά Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μουσική Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Φυσική Αγωγή Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

B Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα **(8 ώρες)**
- Μαθηματικά **(4 ώρες)**
- Περιβάλλον **(3 ώρες)**
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] **(2 – 1 – 2 ώρες)**

Έντυπα Εγχειρίδια :

- Ελληνική Γλώσσα Β' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Β' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Β' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Β' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

Γ Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα **(8 ώρες)**
- Μαθηματικά **(4 ώρες)**
- Περιβάλλον **(3 ώρες)**
- Μυθολογία **(1 ώρα)**
- Αγγλικά **(1 ώρα)**
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] **(2 – 1 – 2 ώρες)**

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Γ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Γ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Περιβάλλον Γ' & Δ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Μυθολογία Γ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Αγγλικά Γ' & Δ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Γ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Γ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Περιβάλλον Γ' & Δ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μυθολογία Γ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αγγλικά Γ' & Δ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λεξικό & Γραμματική Αγγλικής Γλώσσας

Δ Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα (7 ώρες)
- Μαθηματικά (4 ώρες)
- Περιβάλλον (3 ώρες)
- Υπολογιστές (1 ώρα)
- Ιστορία (2 ώρες)
- Αγγλικά (2 ώρες)
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] (2 – 1 – 2 ώρες)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Δ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Δ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Δ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Δ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Δ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Δ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Υπολογιστές Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Υπολογιστές Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

Ε Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα (7 ώρες)
- Μαθηματικά (3 ώρες)
- Γεωγραφία (1 ώρα)
- Θέματα Επιστήμης (1 ώρα)
- Υπολογιστές (1 ώρα)
- Ιστορία (2 ώρες)
- Αγγλικά (2 ώρες)
- 2^η Ξένη Γλώσσα [Γερμανικά ή Γαλλικά] (1 ώρα)
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] (2 – 1 – 1 ώρες)
- Αγωγή του Πολίτη [Ευέλικτη Ζώνη] (2 ώρες)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Ε' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Ε' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Γεωγραφία Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Θέματα Επιστήμης Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Ε' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Αγγλικά Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Γερμανικά Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Γαλλικά Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Ε' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Ε' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Γεωγραφία Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Θέματα Επιστήμης Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Ε' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αγγλικά Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

- Γερμανικά Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Γαλλικά Ε' – ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

ΣΤ Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα (7 ώρες)
- Μαθηματικά (3 ώρες)
- Γεωγραφία (2 ώρες)
- Θέματα Επιστήμης (1 ώρα)
- Υπολογιστές (1 ώρα)
- Ιστορία (2 ώρες)
- Αγγλικά (2 ώρες)
- 2^η Ξένη Γλώσσα [Γερμανικά ή Γαλλικά] (1 ώρα)
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] (2 – 1 – 1 ώρες)
- Αγωγή του Πολίτη [Ευέλικτη Ζώνη] (2 ώρες)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

Γυμνάσιο:

Το ωρολόγιο πρόγραμμα στελεχώνεται από τα βασικά μαθήματα, με ορισμένα να ενοποποιούνται. Συγκεκριμένα, η Αρχαία Ελληνική Γλώσσα ενοποιείται με την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, καθώς προωθείται το μοντέλο της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών από δόκιμες μεταφράσεις, με παράλληλη ελαχιστοποίηση της διδασκαλίας του τυπικού της μέρους. Ακόμη, στην Α' Τάξη επιχειρείται μια ομαλότερη εισαγωγή στις Φυσικές Επιστήμες με ενοποιημένο αντικείμενο που εισάγει τον μαθητή στη λογική της επιστημονικής μεθόδου και του πειραματισμού. Αντικείμενα όπως η Οικιακή Οικονομία, η Τεχνολογία, η Πολιτική Αγωγή, ο Πολιτισμός, ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός κ.α. εντάσσονται στην Ευέλικτη Ζώνη. Ενισχύεται τέλος η Αισθητική Αγωγή, μέσω της αξιοποίησης 60λεπτων ωρών. Στα Θρησκευτικά εντάσσονται ενότητες Ηθικής & Φιλοσοφίας, καθώς και Ιστορίας των Θρησκειών και Θρησκειολογίας.

A Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία (2 – 2 ώρες)
- Μαθηματικά (3 ώρες)
- Αρχές Φυσικών Επιστημών (2 ώρες)
- Γεωγραφία (1 ώρα)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες (1 ώρα)
- Αγγλικά (2 ώρες)
- 2^η Ξένη Γλώσσα [Γερμανικά ή Γαλλικά] (1 ώρα)
- Ιστορία (2 ώρες)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία (2 ώρες)
- Θρησκευτικά (1 ώρα)
- Αγωγή του Πολίτη [Ευέλικτη Ζώνη] (2 ώρες)
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] (2 – 1 – 1 ώρες)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Λογοτεχνία Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Α' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχές Φυσικών Επιστημών Α' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Γεωγραφία Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αγγλικά Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)

- Γερμανικά Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Γαλλικά Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Α' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Θρησκευτικά Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Εργαστηριακός Οδηγός Φυσικών Επιστημών

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λογοτεχνία Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Α' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αρχές Φυσικών Επιστημών Α' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Γεωγραφία Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Σχολικός Άτλαντας
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αγγλικά Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Γερμανικά Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λεξικό & Γραμματική Γερμανικής Γλώσσας
- Γαλλικά Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λεξικό & Γραμματική Γαλλικής Γλώσσας
- Ιστορία Α' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Θέματα Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας
- Αρχαία Ελληνική Γραμματική
- Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας
- Λεξικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας
- Θρησκευτικά Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μουσική Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Εικαστικά Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Φυσική Αγωγή Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

B Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία	(2 – 2 ώρες)
- Μαθηματικά	(3 ώρες)
- Βιολογία	(1 ώρα)
- Γεωγραφία	(1 ώρα)
- Χημεία	(1 ώρα)
- Φυσική	(2 ώρες)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες	(1 ώρα)
- Αγγλικά	(2 ώρες)
- 2 ^η Ξένη Γλώσσα [Γερμανικά ή Γαλλικά]	(1 ώρα)
- Ιστορία	(2 ώρες)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία	(3 ώρες)
- Θρησκευτικά	(1 ώρα)
- Αγωγή του Πολίτη [Ευέλικτη Ζώνη]	(2 ώρες)
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά]	(2 – 1 – 1 ώρες)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Β' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Βιολογία Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Χημεία Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Φυσική Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Β' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Β' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Βιολογία Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Χημεία Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

- Φυσική Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Β' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

Γ Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία (2 – 2 ώρες)
- Μαθηματικά (3 ώρες)
- Βιολογία (1 ώρα)
- Γεωγραφία (1 ώρα)
- Χημεία (1 ώρα)
- Φυσική (2 ώρες)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες (1 ώρα)
- Αγγλικά (2 ώρες)
- 2^η Ξένη Γλώσσα [Γερμανικά ή Γαλλικά] (1 ώρα)
- Ιστορία (2 ώρες)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία (3 ώρες)
- Θρησκευτικά (1 ώρα)
- Αγωγή του Πολίτη [Ευέλικτη Ζώνη] (2 ώρες)
- Αισθητική Αγωγή [Φυσική Αγωγή, Μουσική, Εικαστικά] (2 – 1 – 1 ώρες)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Γ' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Γ' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Γ' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Γ' Γυμνασίου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Ενιαίο Λύκειο:

Κύρια χαρακτηριστικά είναι η έμφαση στη Γενική Παιδεία, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η κοινωνικοποίηση του μαθητή. Περιέχονται παραδοσιακά μαθήματα, επεκτείνεται η διδασκαλία της Γεωμετρίας, αναμορφώνεται η διδασκαλία των Λατινικών στα πρότυπα των Αρχαίων, αυξάνονται οι ώρες της Πληροφορικής, ενώ μειώνεται ελάχιστα η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής, που θα περιλαμβάνει πλέον και κομμάτια του τυπικού της μέρους ως συμπλήρωμα του Γυμνασίου. Τα Θρησκευτικά αντικαθίσταται εν πολλοίς από το μάθημα «Ηθική & Φιλοσοφία», ενώ υπάρχει ως μάθημα επιλογής. Καταργούνται τα Project, καθώς η λογική τους εφαρμόζεται πλέον στο συνολικό πρόγραμμα. Η Κοινωνιολογία υπάρχει ως μάθημα κατεύθυνσης, αλλά επίσης εντάσσεται στα «Ηθική & Φιλοσοφία» και «Οικονομία & Πολιτική». Καθιερώνονται, τέλος, τα «Θέματα Τέχνης» και ως επιλογής η «Μουσική» και η «Θεατρική Αγωγή» ενώ για πρώτη φορά συγκροτείται διακριτή καλλιτεχνική κατεύθυνση. Στο πλαίσιο της ενοποίησης του Λυκείου, στα μαθήματα θα προστεθούν αντίστοιχες επαγγελματικές ενότητες ενώ καθιερώνεται η επιλογή επαγγελματικών μαθημάτων στη Β' και Γ' τάξη.

Στην Α' Τάξη διδάσκονται μαθήματα Γενικής Παιδείας και 1 μάθημα Επιλογής. Στην Β' Τάξη διδάσκονται κατά πρώτο λόγο μαθήματα Γενικής Παιδείας και 1 μάθημα Επαγγελματικής Επιλογής και κατά δεύτερο λόγο μαθήματα κατεύθυνσης. Οι μαθητές καλούνται με βάση τα ενδιαφέροντά τους να επιλέξουν μία εκ των τριών θεμελιωδών κατευθύνσεων (Θεωρητική, Θετική ή Καλλιτεχνική). Στην Γ' Τάξη οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν με βάση τα ενδιαφέροντά τους 1 μάθημα Επαγγελματικής Επιλογής και μία εκ των 6 κατευθύνσεων που τους προσφέρουν μία πληθώρα επιλογών και δυνατοτήτων. Το πρόγραμμα συνοδεύεται από βασικά μαθήματα Γενικής Παιδείας.

A Τάξη:

- Ελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία (2 – 2 ώρες)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία (3 ώρες)
- Αγγλικά (2 ώρες)
- 2^η Ξένη Γλώσσα [Γερμανικά ή Γαλλικά] (1 ώρα)
- 3^η Ξένη Γλώσσα [Ιταλικά ή Ισπανικά ή Κινέζικα ή Ρωσικά]** (1 ώρα)
- Ιστορία (2 ώρες)

- Μαθηματικά	(2 – 2 ώρες)
- Βιολογία	(2 ώρες)
- Χημεία	(2 ώρες)
- Φυσική	(2 ώρες)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες	(2 ώρες)
- Οικονομία & Πολιτική	(1 ώρα)
- Ηθική & Φιλοσοφία	(1 ώρα)
- Φυσική Αγωγή	(1 ώρα)
- Θέματα Τέχνης	(1 ώρα)
- Αισθητική Αγωγή [Μουσική, Θεατρική Αγωγή]**	(1 ώρα)

**Επιλογής

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Α' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Λογοτεχνία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχαία Ελληνικά Κείμενα & Μεταφράσεις Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αγγλικά Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Γερμανικά Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Γαλλικά Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιταλικά Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ισπανικά Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Κινέζικα Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ρωσικά Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Α' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Α' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ευκλείδεια Γεωμετρία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Βιολογία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Χημεία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Φυσική Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Οικονομία & Πολιτική Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ηθική & Φιλοσοφία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Α' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λογοτεχνία Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αγγλικά Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Γερμανικά Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Γαλλικά Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιταλικά Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ισπανικά Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Κινέζικα Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ρωσικά Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Α' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Α' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ευκλείδεια Γεωμετρία Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Βιολογία Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Χημεία Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Φυσική Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Οικονομία & Πολιτική Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ηθική & Φιλοσοφία Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Θέματα Τέχνης Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Θέματα Τέχνης Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

B Τάξη:

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

- Ελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία

(2 – 1 ώρες)

- Μαθηματικά	(2 – 1 ώρες)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία	(2 ώρες)
- Οικονομία & Πολιτική	(2 ώρες)
- Αγγλικά	(2 ώρες)
- 2 ^η Ξένη Γλώσσα [Γερμανικά ή Γαλλικά]	(1 ώρα)
- Ιστορία	(2 ώρες)
- Πληροφορική & Νέες Τεχνολογίες	(2 ώρες)
- Βιολογία	(2 ώρες)
- Χημεία	(2 ώρες)
- Φυσική	(2 ώρες)
- Ηθική & Φιλοσοφία	(1 ώρα)
- Θέματα Τέχνης	(1 ώρα)
- Φυσική Αγωγή	(1 ώρα)

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Αρχαία Ελληνικά	(2 ώρες)
- Λογοτεχνία	(2 ώρες)

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Μαθηματικά	(2 ώρες)
- Φυσική	(2 ώρες)

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Σχέδιο & Χρώμα	(2 ώρες)
- Πολυμέσα & Μουσική	(2 ώρες)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ

- 3 ^η Ξένη Γλώσσα [Ιταλικά ή Ισπανικά ή Κινέζικα ή Ρωσικά]	(1 ώρα)
- Δίκαιο & Νομοθεσία	(1 ώρα)
- Γεωγραφία & Περιβάλλον	(1 ώρα)
- Ηλεκτρολογία & Μηχανολογία	(1 ώρα)
- Αρχιτεκτονική & Διακόσμηση	(1 ώρα)
- Θεατρική Αγωγή	(1 ώρα)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχαία Ελληνικά Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Δίκαιο & Νομοθεσία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Λογοτεχνία Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Φυσική Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ηλεκτρολογία & Μηχανολογία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Γεωγραφία & Περιβάλλον Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχιτεκτονική & Διακόσμηση Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Θεατρική Αγωγή Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αρχαία Ελληνικά Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λατινικά Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λογοτεχνία Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Φυσική Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Χημεία Κατεύθυνσης Β' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Γεωγραφία & Περιβάλλον Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

- Αρχιτεκτονική & Διακόσμηση Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Θεατρική Αγωγή Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

Γ Τάξη:

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

- Ελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία (2 – 1 ώρες)
- Μαθηματικά (2 – 1 ώρες)
- Φυσική (1 ώρα)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματεία (1 ώρα)
- Ιστορία (2 ώρες)
- Ηθική & Φιλοσοφία (2 ώρες)
- Φυσική Αγωγή (1 ώρα)
- Θέματα Τέχνης (1 ώρα)
- Ξένη Γλώσσα (επιλογή)** (2 ώρες)

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Αρχαία Ελληνικά (4 ώρες)
- Ιστορία (3 ώρες)
- Λογοτεχνία (3 ώρες)
- Λατινικά (2 ώρες)

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Αρχαία Ελληνικά (4 ώρες)
- Μαθηματικά (3 ώρες)
- Κοινωνιολογία (3 ώρες)
- Ιστορία / Φυσική (2 ώρες)

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Μαθηματικά (4 ώρες)
- Φυσική (3 ώρες)
- Βιολογία (3 ώρες)
- Χημεία (2 ώρες)

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Μαθηματικά (4 ώρες)
- Φυσική (3 ώρες)
- Πληροφορική (3 ώρες)
- Τεχνικό Σχέδιο (2 ώρες)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Οικονομία (4 ώρες)
- Μαθηματικά (3 ώρες)
- Πληροφορική (3 ώρες)
- Λογιστική (2 ώρες)

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

- Σχέδιο & Χρώμα (4 ώρες)
- Κοινωνιολογία (3 ώρες)
- Λογοτεχνία (3 ώρες)
- Πολυμέσα & Μουσική (2 ώρες)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ

- Δίκαιο & Νομοθεσία (2 ώρες)
- Θεολογία (2 ώρες)
- Ιστορία Επιστήμης & Πολιτισμού (2 ώρες)
- Ξένη Γλώσσα (επιλογή) (2 ώρες)
- Αστρονομία (2 ώρες)
- Γεωγραφία & Περιβάλλον (2 ώρες)
- Ηλεκτρολογία & Μηχανολογία (2 ώρες)
- Στατική & Δόμηση (2 ώρες)

- Αγροτική Ανάπτυξη & Τρόφιμα
- Επιχειρηματικότητα
- Αρχιτεκτονική & Διακόσμηση
- Θεατρική Αγωγή

(2 ώρες)
(2 ώρες)
(2 ώρες)
(2 ώρες)

Έντυπα Εγχειρίδια:

- Ελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αρχαία Ελληνικά Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Λατινικά Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Λογοτεχνία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Κοινωνιολογία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Μαθηματικά Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Φυσική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Βιολογία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Χημεία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Ιστορία Επιστήμης & Πολιτισμού Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Πληροφορική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Θεολογία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Τεχνικό Σχέδιο Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Οικονομία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Επιχειρηματικότητα Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αστρονομία Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Σχέδιο & Χρώμα Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Πολυμέσα & Μουσική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Στατική & Δόμηση Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αγροτική Ανάπτυξη & Τρόφιμα Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Λογιστική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)

Ηλεκτρονικά Εγχειρίδια (πέραν των παραπάνω):

- Ελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αρχαία Ελληνικά Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λατινικά Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Λογοτεχνία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Κοινωνιολογία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Μαθηματικά Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Φυσική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Βιολογία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Χημεία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Ιστορία Επιστήμης & Πολιτισμού Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Πληροφορική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Θεολογία Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Τεχνικό Σχέδιο Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Οικονομία Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Επιχειρηματικότητα Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Αστρονομία Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Σχέδιο & Χρώμα Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)

- Πολυμέσα & Μουσική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Οδηγίες Εκπαιδευτικού)
- Στατική & Δόμηση Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Αγροτική Ανάπτυξη & Τρόφιμα Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)
- Λογιστική Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου (Βιβλίο Μαθητή)

Σημείωση: Για τα ακόλουθα μαθήματα προτείνεται να αξιοποιούνται συνεχόμενα δίωρα: Ελληνική Γλώσσα, Εικαστικά, Αγωγή του Πολίτη, Επιλογή. Επίσης, λόγω των μεταβολών στο ωρολόγιο πρόγραμμα, μειώνεται η ώρα διδασκαλίας σε ορισμένα μαθήματα (μέγιστο 30 λεπτά τη βδομάδα). Οι σχολικές μονάδες έχουν την ελευθερία όπως προαναφέρθηκε να προσαρμόσουν το πρόγραμμα στις δικές τους ανάγκες αλλά και να περιορίσουν τέτοιες μειώσεις (π.χ. διδασκαλία μονόωρων, πρώην δίωρων, μαθημάτων αποκλειστικά σε 60λεπτα). Σε 60λεπτα προτείνονται να διδάσκονται και τα αντικείμενα Φυσικής/Αισθητικής Αγωγής.

Σημείωση: Μπορεί να εξεταστεί η δημιουργία μιας κατεύθυνσης καθαρά επαγγελματικής ειδίκευσης, καθώς και μια άλλου τύπου οργάνωση του Λυκείου, όπου οι μαθητές θα επιλέγουν τα μαθήματα προσανατολισμού από μια γκάμα διαθέσιμων επιλογών και ωρών διδασκαλίας.

Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα:

Θα διερευνηθεί σε διάλογο με τους πανεπιστημιακούς η δυνατότητα κατάρτισης διακριτών διατμηματικών σπουδών αλλά και ξενόγλωσσων προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών τμημάτων σε συνεργασία με ξένα ΑΕΙ. Επίσης προτείνεται η υιοθέτηση εξατομικευμένων προγραμμάτων σπουδών από τους φοιτητές με βάση τις προσωπικές τους ανάγκες (π.χ. με επιλογή μαθημάτων). Προϋπόθεση η διατήρηση ισχυρών και αδιάσπαστων πτυχίων και η αποφυγή του κατακερματισμού. Να αξιοποιηθούν καινοτόμες μορφές διδασκαλίας και στα ΑΕΙ.

Περιγραφή Σπουδών Νηπιαγωγείου:

Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης έχουν σχέση με:

1. Φυσικό Περιβάλλον (ζωντανά, άψυχα, φαινόμενα)
2. Κοινωνικό / Πολιτιστικό Περιβάλλον (ομάδες, ιδρύματα, θεσμοί, εκδηλώσεις, τέχνες)
3. Προσωπική / Οικογενειακή Ζωή (βιώματα, καταστάσεις)
4. Καθημερινή Σχολική Ζωή (καλοί τρόποι, ηθική, παιχνίδι)
5. Εξατομικευμένες ανάγκες και δυνατότητες των παιδιών, αθλητισμός.

Επαγγελματικές Σχολές:

Κάθε επαγγελματική σχολή θα μπορεί να παρέχει τις παρακάτω ειδικότητες ή μέρος αυτών:

1. Ένδυση - Υπόδηση	5. Μηχανολογία - Υποδομές
2. Αυτοκίνηση - Μηχανοκίνηση	6. Αγροτικός Τομέας - Τρόφιμα
3. Καλλιτεχνία - Αισθητική	7. Υγειονομικός Τομέας
4. Ηλεκτρολογία - Ηλεκτρονική	8. Τουριστικός Τομέας - Πολιτισμός

• Τομέας Γ (Αξιολόγηση - Συστήματα Πρόσβασης)

Η αξιολόγηση αφορά τόσο τους μαθητές όσο και το εκπαιδευτικό προσωπικό και πραγματοποιείται κατά πρώτο και κύριο βαθμό στο επίπεδο της σχολικής μονάδας. Βασικός στόχος της αξιολόγησης του μαθητή είναι η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ο εντοπισμός των μαθησιακών ελλείψεων, με σκοπό τη βελτίωση της προσφερόμενης σχολικής εκπαίδευσης και τελικά την πρόοδο του μαθητή. Ειδικότερα η αξιολόγηση του μαθητή αποσκοπεί:

- i. στη διαπίστωση της επίτευξης των στόχων της μάθησης και τον μετέπειτα σχεδιασμό
- ii. στη διερεύνηση και αποτύπωση της πορείας των μαθητών, των ικανοτήτων, των ενδιαφερόντων και των ιδιαιτεροτήτων τους
- iii. στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η οποία στοχεύει στην ενίσχυση και ενθάρρυνση των μαθητών αλλά και στη δημιουργία κινήτρων μάθησης
- iv. στον εντοπισμό των ελλείψεων των μαθητών με στόχο το σχεδιασμό κατάλληλων παρεμβάσεων
- v. στην καλλιέργεια ερευνητικού πνεύματος, στην ανάπτυξη της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων και στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων μέσα από διαθεματικές προσεγγίσεις
- vi. στην απόκτηση υπευθυνότητας από τους μαθητές μέσα από διαδικασίες αυτοαξιολόγησης
- vii. στην απόκτηση μεταγνωστικών ικανοτήτων εκ μέρους των μαθητών μέσα από τον έλεγχο και τη διαχείριση (μαθαίνω να κάνω λάθη)

Γι' αυτό εισάγεται εντατικά το μοντέλο της περιγραφικής αξιολόγησης με παράλληλη κατάργηση της βαθμολογίας τουλάχιστον μέχρι και το Γυμνάσιο. Μέσα από αυτήν παρέχεται η δυνατότητα περιγραφής των επιδόσεων του μαθητή με περισσότερη σαφήνεια και πληρότητα. Έτσι κατανοούνται από τους μαθητές και τους γονείς όχι μόνο οι αδυναμίες και οι ελλείψεις του μαθητή, αλλά ακόμη και σημαντικές πτυχές της σχολικής προσπάθειας, της συμμετοχής και της δραστηριότητάς του. Με αυτή τη μορφή έκφρασης του αποτελέσματος της αξιολόγησης ελαχιστοποιείται ή και εξαλείφεται η πίεση για βαθμοθηρία και στείρα απομνημόνευση, καθώς και ο υπέρμετρος ανταγωνισμός που δημιουργείται ανάμεσα στους μαθητές. Πολύ περισσότερο όμως, μέσα από την περιγραφική αξιολόγηση, στο επίκεντρο της αξιολογικής διαδικασίας βρίσκεται η ατομική πορεία μάθησης του μαθητή, από την οποία αναδεικνύονται αφενός τα ενδιαφέροντα, οι ανάγκες και οι προσωπικές ιδιαιτερότητές του και αφετέρου επισημαίνεται η επίδραση των παραγόντων που εμπλέκονται στην οργάνωση και την υλοποίηση των διαδικασιών μάθησης. Τέλος, επισημαίνεται πως η σχολική αξιολόγηση δεν αποκλείει κανένα παιδί από την ολοκλήρωση των σπουδών του στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση, ένα βασικό καθήκον του δημοκρατικού σχολείου.

Σημείωση: Η χρήση εργαλείων όπως λεξικά, αριθμομηχανές κλπ στο μάθημα καθώς και κατά την εξέταση των μαθημάτων αφήνεται στην κρίση των εκπαιδευτικών, δεν απαγορεύεται. Το ίδιο ισχύει για την χρησιμοποίηση ή όχι διδακτικών βιβλίων στην εξεταστική διαδικασία.

Δημοτικό Σχολείο:

Η αξιολόγηση στο δημοτικό σχολείο βασίζεται στην δημιουργία των μαθητών (portfolio), στην συμπεριφορά τους και στις γραπτές ή/και προφορικές επιδόσεις τους. Ο τρίτος άξονας συνυπολογίζεται για τις μεγάλες τάξεις. Η προαγωγή σε επόμενη τάξη είναι αυτόματη, ενώ μπορεί να συνοδεύεται από συνοπτική έκθεση αξιολόγησης του μαθητή. Δεν παραδίδονται έλεγχοι, αλλά η ενημέρωση επίδοσης γίνεται μέσω της προφορικής και ηλεκτρονικής επικοινωνίας γονέων - εκπαιδευτικών. Παραπομπή μαθητή σε επανάληψη μιας τάξης γίνεται με εισήγηση του υπεύθυνου εκπαιδευτικού στον Σύλλογο Διδασκόντων και απόφαση του Συλλόγου στο τέλος της χρονιάς, σε συνεννόηση με τον μαθητή και τους κηδεμόνες. Τα κριτήρια συγκεκριμένα:

- ✓ **Δημιουργία:** Ο μαθητής έχει στην κατοχή του 2 ατομικούς φακέλους portfolio. Ο πρώτος αφορά τα 3 πρώτα χρόνια φοίτησης και ο δεύτερος τα 3 επόμενα. Σύμφωνα με τη μέθοδο του Portfolio, ο κάθε μαθητής έχει τη δυνατότητα να «παρακολουθεί την πορεία του εαυτού του» και να αυτοαξιολογείται, χρησιμοποιώντας στοιχεία τόσο από τη μαθητική όσο και από την εξωσχολική του ζωή, που τον βοηθούν στην αναπτυξιακή και εξελικτική του πορεία μέσα και έξω από το σχολείο. Συλλέγοντας και αξιολογώντας αυτά τα στοιχεία, τα οποία μπορεί να είναι σχολικές εργασίες, διαγωνίσματα, πιστοποιητικά, έπαινοι, ασκήσεις, στοιχεία από προσωπικές δραστηριότητες κτλ., ο ίδιος ο μαθητής σχηματίζει μια συνολική εικόνα του εαυτού του, εφόσον σε αυτόν το φάκελο περιέχονται τα «ποιοτικά χαρακτηριστικά» του από τις γνώσεις, τις δραστηριότητες και τις μαθησιακές του εμπειρίες.
- ✓ **Συμπεριφορά:** Ο εκπαιδευτικός λαμβάνει υπόψη του στοιχεία όπως η συμμετοχή του μαθητή στην τάξη, η διάθεση συνεργασίας, η ομαδικότητα, η αλληλοβοήθεια, η κόσμια έκφραση και συνεννόηση και η ανταπόκριση στις οδηγίες και τις υποδείξεις του.
- ✓ **Επιδόσεις:** Λαμβάνονται υπόψη η προφορική και γραπτή αξιολόγηση σε αρχικό-διαγνωστικό, ενδιάμεσο και τελικό στάδιο (πχ εργασίες – ασκήσεις, τεστ, διαγωνίσματα, εξέταση, ερωτήσεις, ορθογραφία κλπ).

Η πρόσβαση στη Δευτεροβάθμια Α πραγματοποιείται με την απόκτηση και κατάθεση του "Απολυτηρίου Δημοτικού Σχολείου", στο οποίο περιλαμβάνεται συνοπτική έκθεση αξιολόγησης του μαθητή που θα λαμβάνει υπόψη όλα τα χρόνια φοίτησης με έμφαση στα 2 τελευταία. Η συγκεκριμένη έκθεση θα αφορά τα ποιοτικά γνωρίσματα του κάθε μαθητή, τις συνήθειες, τα έργα και τη συμπεριφορά του μέσα στην τάξη καθώς και συμπεράσματα/συστάσεις από τις επιδόσεις του. Έτσι, το απολυτήριο αποκτά αξία τόσο για τον μαθητή και τον γονιό, καθώς δίνει τις απαραίτητες κατευθύνσεις και μάλιστα όχι κωδικοποιημένες σε νούμερα-βαθμούς, όσο και για το Γυμνάσιο που θα το λάβει, διότι θα αποκτήσει μια επαρκή πρώτη εικόνα για τον μαθητή και θα μπορεί να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητές του.

Γυμνάσιο:

Η αξιολόγηση στο γυμνάσιο βασίζεται επίσης στα παραπάνω κριτήρια. Η προαγωγή σε επόμενη τάξη είναι αυτόματη ενώ συνοδεύεται απαραίτητα από συνοπτική έκθεση αξιολόγησης του μαθητή. Η ενημέρωση επίδοσης γίνεται μέσω της προφορικής και ηλεκτρονικής επικοινωνίας γονέων - εκπαιδευτικών. Παραπομπή

μαθητή σε επανάληψη μιας τάξης γίνεται με εισήγηση στον Σύλλογο Διδασκόντων και απόφαση του Συλλόγου στο τέλος της χρονιάς, σε συνεννόηση με τον μαθητή και τους κηδεμόνες. Η πρόσβαση στην Δευτεροβάθμια Β πραγματοποιείται με την απόκτηση και κατάθεση του «Απολυτηρίου Γυμνασίου» στο οποίο περιλαμβάνεται συνοπτική έκθεση αξιολόγησης του μαθητή όπως του Δημοτικού, συνυπολογίζοντας όλα τα χρόνια φοίτησης.

Ενιαίο Λύκειο:

Η αξιολόγηση στο Ενιαίο Λύκειο βασίζεται επίσης στα παραπάνω κριτήρια. Η προαγωγή σε επόμενη τάξη είναι αυτόματη, ενώ συνοδεύεται απαραίτητα από συνοπτική έκθεση αξιολόγησης του μαθητή που μπορεί να περιλαμβάνει αριθμητική αξιολόγησή του σε κάθε μάθημα. Προσωρινή (ενδεικτική) βαθμολογία παραδίδεται την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου εάν αυτό κριθεί σκόπιμο. Η ενημέρωση επίδοσης γίνεται μέσω της προφορικής και ηλεκτρονικής επικοινωνίας γονέων - εκπαιδευτικών. Παραπομπή μαθητή σε επανάληψη μιας τάξης γίνεται με εισήγηση στον Σύλλογο Διδασκόντων και απόφαση του Συλλόγου στο τέλος της χρονιάς, σε συνεννόηση με τον μαθητή και τους κηδεμόνες.

Η απόλυση από την Δευτεροβάθμια Β και κατ' επέκταση από την Υποχρεωτική Εκπαίδευση πραγματοποιείται με την απόκτηση του «Απολυτηρίου Ενιαίου Λυκείου», στο οποίο περιλαμβάνονται συνοπτική έκθεση αξιολόγησης του μαθητή με αριθμητική βαθμολογία για κάθε μάθημα. Η έκθεση θα συνυπολογίζει όλα τα χρόνια φοίτησης, αλλά και τα αποτελέσματα τριώρης γραπτής πανελλαδικής εξέτασης των μαθητών (σε ποσοστό 50%) στα παρακάτω μαθήματα: Ελληνική Γλώσσα, Μαθηματικά Γενικής, Ιστορία Γενικής και στα μαθήματα κατεύθυνσης. Η εξεταστέα ύλη και η μορφολογία των εξετάσεων προσδιορίζεται από τους στόχους των Αναλυτικών Προγραμμάτων και τις νέες μεθόδους διδασκαλίας. Τα αποτελέσματα αναγράφονται στο απολυτήριο. Με αυτό τον τρόπο αναβαθμίζεται η αξία του απολυτηρίου (βλ. Εθνικό Πτυχίο Εκπαίδευσης), κάτι που επιτρέπει την αξιοποίησή του από τα ΑΕΙ στις διαδικασίες εισαγωγής και συνεπακόλουθα την κατάργηση του συστήματος των Πανελλαδικών Εξετάσεων για την είσοδο στην Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση.

Για την εξοικείωση των μαθητών με τη διαδικασία των εξετάσεων, ο Οργανισμός Εθνικών Εξετάσεων (ΟΕΕ) θα οργανώνει 2 τεστ προσομοίωσης κάθε σχολική χρονιά πριν την εξεταστική περίοδο με ύλη όλων των τάξεων του Λυκείου. Η βαθμολογία που συνιστάται να αξιοποιείται στις εκθέσεις αξιολόγησης είναι η 5-25. Σχετικές έρευνες δείχνουν πως οι βαθμολογικές κλίμακες που αποφεύγουν την χρήση αριθμών περί το 0 βοηθούν ψυχολογικά τα παιδιά. Στις πανελλαδικές απολυτήριες εξετάσεις χρησιμοποιείται η κλίμακα 0-100.

Σημείωση: 1. Εξετάσεις για την ανανέωση/βελτίωση του Εθνικού Πτυχίου Εκπαίδευσης μπορεί να δώσει ο οποιοσδήποτε με ελεύθερη δήλωση συμμετοχής του στην ετήσια διαδικασία. 2. Η τύχη των αριστείων/βραβείων προόδου αφήνεται στην ευχέρεια του κάθε σχολείου.

Πρόσβαση στην Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση:

Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα απευθύνονται σε κάθε ηλικία, επομένως θεωρείται αναγκαία η αποδέσμευση της πρόσβασης σε αυτά από διαδικασίες της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης. Το Λύκειο έτσι αυτονομείται, ενώ αποβάλλεται ο οικονομικός και ψυχολογικός βραχνάς των Πανελλαδικών Εισαγωγικών Εξετάσεων με παράλληλη καταπολέμηση της παραπαιδείας που στήθηκε γύρω από αυτό τον θεσμό. Είναι χαρακτηριστικό πως στις περισσότερες περιπτώσεις ανά την Ευρώπη, για την πρόσβαση απαιτείται απλή κατοχή πιστοποιητικού επιτυχούς περάτωσης της ανώτερης Δευτεροβάθμιας. Σε ειδικές περιπτώσεις τα ίδια τα Ιδρύματα προβαίνουν σε βοηθητικές ενέργειες (π.χ. εξετάσεις, συνέντευξη κ.α.). Με δεδομένο τον χαρακτήρα της ελληνικής εκπαίδευσης, προτείνουμε ένα σύστημα βασισμένο σε αυτό το μοντέλο, μιας και ένα σύστημα «ελεύθερης πρόσβασης» θα απαιτούσε προβληματικά μεγάλη αύξηση των θέσεων εισαγωγής στα ΑΕΙ.

Συγκεκριμένα, οι διαδικασίες πρόσβασης και ο αριθμός διαθέσιμων θέσεων είναι μια διαδικασία που αποφασίζεται από το κάθε ίδρυμα ξεχωριστά και εγκρίνεται από το Υπουργείο στο πλαίσιο του ετήσιου φακέλου που καταθέτει (Τομέας Δ). Η διαδικασία περιλαμβάνει ηλεκτρονική «Αίτηση Υποψηφίου». Στη συνέχεια το κάθε ίδρυμα επιλέγει την διαδικασία που θεωρεί προτιμότερη και που μπορεί να λαμβάνει υπόψη της το «Εθνικό Πτυχίο Εκπαίδευσης» (π.χ. βαθμολογική βάση, συντελεστές βαρύτητας, συνέντευξη, ερωτηματολόγιο, εισαγωγικές εξετάσεις, συνδυασμός μεθόδων, ελεύθερη πρόσβαση κλπ) αλλά και άλλα στοιχεία όπως project, ενδιαφέροντα των μαθητών κ.α. Η διαδικασία πρόσβασης και εγγραφής πραγματοποιείται την περίοδο Gap Term. Κίνητρα και διευκολύνσεις για όσους φοιτούν σε άλλη σχολή του ίδιου ΑΕΙ ή σε σχολή ταυτόσημου αντικειμένου άλλου ΑΕΙ.

Εφόσον επιλέγεται η διαδικασία των εισαγωγικών εξετάσεων, αυτές πραγματοποιούνται σε συνεργασία με το Υπουργείο ώστε να διασφαλιστεί το αδιάβλητο. Τα μαθήματα εξέτασης δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα 3.

Τέλος, η «ελεύθερη πρόσβαση» προτείνεται για σχολές με αριθμό εισακτέων σταθερά μικρότερο ή κοντά στον αριθμό διαθέσιμων θέσεων.

Πρόσβαση στην Επαγγελματική Εκπαίδευση:

Οι Επαγγελματικές Σχολές απευθύνονται σε κάθε ηλικία και συνεισφέρουν στην επαγγελματική κατάρτιση του ατόμου αλλά και στην διά βίου μάθηση. Η πρόσβαση σε μια ΕΠΣ επιτυγχάνεται με τα παρακάτω βήματα:

1. Κατάθεση αίτησης στην ΕΠΣ της επιλογής του υποψηφίου (ή σε περισσότερες), όπου θα αναγράφεται και η επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών κατά τον μήνα Ιούνιο.
2. Ανακοίνωση των εισαχθέντων από την εκάστοτε ΕΠΣ την περίοδο Gap Term, μετά από αξιολόγηση των αιτήσεων. Δεν υπάρχουν εξετάσεις ή προαπαιτούμενες διαδικασίες.

Κρατικά Πτυχία:

✓ **Εθνικό Πτυχίο Εκπαίδευσης:** Ισοδυναμεί με το "Απολυτήριο Ενιαίου Λυκείου" και λαμβάνεται με την ολοκλήρωση της δωδεκαετούς υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ενώ δύναται να αναθεωρηθεί/βελτιωθεί. Περιέχει μόνο τους βαθμούς των πιο πρόσφατων Πανελλαδικών. Αναγνωρίζεται από όλες τις δημόσιες υπηρεσίες. Επιδιώκεται το συγκεκριμένο πτυχίο να εναρμονίζεται με τους στόχους (benchmarks) που τίθενται στο σύνολο της Ευρώπης έτσι ώστε να συσχετίζεται με τα European/International Baccalaureate.

✓ **Πτυχία Ξένων Γλωσσών:** Το Πρόγραμμα Σπουδών για τις Ξένες Γλώσσες στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση δίνει στον μαθητή την δυνατότητα απόκτησης πτυχίου Αγγλικών, επιπέδου μέχρι C2, Γερμανικών και Γαλλικών μέχρι B2-C1, Ιταλικών, Κινέζικων, Ρωσικών και Ισπανικών μέχρι A1-A2. Τα "Κρατικά Πτυχία Γλωσσομάθειας" (ΚΠΓ) αφορούν τις 7 αυτές γλώσσες μέχρι επίπεδο C2 και αποκτούνται μετά από δωρεάν εξετάσεις κατά τον μήνα Μάιο. Τα πτυχία αυτά αναγνωρίζονται από τις δημόσιες υπηρεσίες και επιδιώκεται να καλύπτουν τα θεσμοθετημένα διεθνή κριτήρια. Σύστημα Βαθμολόγησης: 0-100 με βάση 60 στο σύνολο της εξέτασης. Ξεχωριστά διπλώματα δίνουν συγκεκριμένες σχολές ΑΕΙ (π.χ. Βαλκανικών/Μεσογειακών Σπουδών).

✓ **Πτυχία Ηλεκτρονικών Υπολογιστών:** Το Πρόγραμμα Σπουδών για την χρήση Η/Υ και την Πληροφορική στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση δίνει την δυνατότητα στον μαθητή να αποκτήσει πτυχίο που πιστοποιεί βασικές γνώσεις (Επίπεδο Α, Δημοτικό), προχωρημένες γνώσεις (Επίπεδο Β, Γυμνάσιο) και εξειδίκευση (Επίπεδο Γ, Ενιαίο Λύκειο και για κάθε ενδιαφερόμενο). Προϋπόθεση για την απόκτηση των πρώτων 2 είναι η επιτυχής ολοκλήρωση συγκεκριμένων εργασιών που εντάσσονται στο Πρόγραμμα Σπουδών. Η απόκτηση πτυχίου Επίπεδου Γ γίνεται μετά από επιτυχία σε μια δωρεάν δίωρη εξέταση κατά τον μήνα Ιούνιο. Σύστημα Βαθμολόγησης: 0-100 με βάση το 60 στο σύνολο της εξέτασης. Το πτυχίο θα ακολουθεί τα κριτήρια ξένων διπλωμάτων, ώστε να μπορεί να αναγνωριστεί.

✓ **Πτυχία Ανώτατης & Επαγγελματικής Εκπαίδευσης:** Παραδίδονται από τα ΑΕΙ και τις ΕΠΣ με την ολοκλήρωση του αντίστοιχου προγράμματος σπουδών (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό, διδακτορικό, επαγγελματικό) και συνεπάγονται αυτομάτως συγκεκριμένα επαγγελματικά δικαιώματα.

Κρατικές Υποτροφίες:

Θεσμοθέτηση ενιαίου συστήματος υποτροφιών υπό το ΙΚΥ. Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στην Ελλάδα (στόχος η μείωση της φοιτητικής μετανάστευσης), οι δυναμικοί τομείς της ελληνικής οικονομίας καθώς και τα περισσότερο ευάλωτα κοινωνικά στρώματα. Υποτροφίες για τα ελληνικά ΑΕΙ θα αφορούν και σπουδαστές του εξωτερικού.

Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων:

Επίπεδο 1: Απολυτήριο Δημοτικού Σχολείου

Επίπεδο 2: Απολυτήριο Γυμνασίου

Επίπεδο 3: Απολυτήριο Ενιαίου Λυκείου - Εθνικό Πτυχίο Εκπαίδευσης

Επίπεδο 4: Επαγγελματικός Τίτλος

Επίπεδο 5: Προπτυχιακός Τίτλος

Επίπεδο 6: Μεταπτυχιακός Τίτλος

Επίπεδο 7: Διδακτορικός Τίτλος

• Τομέας Δ (Θεσμική Λειτουργία)

Οι παρακάτω προτάσεις συνάδουν με τις διεθνείς τάσεις, όπως προαναφέρθηκε, για αποκέντρωση των εξουσιών των εκπαιδευτικών συστημάτων, όπου περισσότερες αρμοδιότητες και ελευθερίες εκχωρούνται σε τοπικές διοικητικές δομές, την σχολική μονάδα αλλά και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι παράλληλα με την δυνατότητα εκπαιδευτικής αυτενέργειας τείνουν να προσεγγίσουν τον στόχο της επαγγελματοποίησής τους (professionalization of teachers). Επιχειρείται ταυτόχρονα απλούστευση της διοικητικής δομής του Υπουργείου και των Διευθύνσεων.

1. Επίπεδο Σχολικού Τμήματος

Τα σχολικά τμήματα αποτελούνται από (μέγιστα όρια) 18 άτομα στην πρωτοβάθμια βαθμίδα και από 22 άτομα στις υπόλοιπες βαθμίδες, καθώς και από 1 υπεύθυνο εκπαιδευτικό. Η διάταξη των θρανίων αφήνεται στην κρίση των εκπαιδευτικών (συνιστάται η διάταξη των μαθητών σε ομάδες των 3-4 ατόμων ή διάταξη Π). Κάθε τμήμα διαθέτει 2-3 μαθητές/επιμελητές που εναλλάσσονται ανά τακτά διαστήματα (συνιστάται ανά βδομάδα). Η τοποθέτηση των μαθητών στα τμήματα γίνεται με αλφαβητική σειρά. Κάθε τμήμα καταλαμβάνει συγκεκριμένη αίθουσα την οποία διαχειρίζεται υπό την επίβλεψη του υπεύθυνου καθηγητή. Ενθαρρύνεται η δημιουργία τμημάτων «ανά μάθημα/αντικείμενο». Ιδίως στο Λύκειο, καθώς διευκολύνει το σύστημα των πολλαπλών κατευθύνσεων.

Στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, οι μαθητές συμμετέχουν στον θεσμό των μαθητικών κοινοτήτων ανά τμήμα. Τα μαθητικά όργανα είναι κατά σειρά προτεραιότητας η Γενική Συνέλευση του τμήματος και το Πενταμελές Συμβούλιο του τμήματος, το οποίο εκλέγεται κατά τον πρώτο μήνα του σχολικού έτους. Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων αναλύεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.

2. Επίπεδο Σχολικής Μονάδας

Στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, οι μαθητές συμμετέχουν στον θεσμό των μαθητικών κοινοτήτων ανά σχολείο. Τα μαθητικά όργανα είναι κατά σειρά προτεραιότητας η Γενική Συνέλευση και το Δεκαπενταμελές Συμβούλιο του σχολείου, το οποίο εκλέγεται κατά τον δεύτερο μήνα του σχολικού έτους.

Κάθε σχολική μονάδα διαθέτει 1-2 κατά περίπτωση σχολικούς φύλακες για την διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας της. Επίσης, σε κάθε σχολική μονάδα απασχολείται ένας ειδικός ψυχολόγος/κοινωνικός λειτουργός που βρίσκεται σε συμβουλευτική επαφή με τους μαθητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό. Απαραίτητη προϋπόθεση η κατοχή πτυχίου Παιδαγωγικών ή η αντίστοιχη επιμόρφωση. Το υπόλοιπο προσωπικό είναι αρμοδιότητα της Διεύθυνσης του σχολείου, της Διεύθυνσης Παιδείας και του Δήμου (π.χ. σχολικοί σύμβουλοι, βιβλιοθηκονόμοι, καθαρίστριες, τροχονόμοι, γραμματείς κλπ).

Η Διεύθυνση κάθε μονάδας θα αναδεικνύεται μετά από ψηφοφορία του Συλλόγου Διδασκόντων. Υποψηφιότητα μπορεί να θέσει κάθε εκπαιδευτικός υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως: προϋπηρεσία 5+ ετών στην ίδια μονάδα, μεταπτυχιακό ή επιμόρφωση στην σχολική διοίκηση και ηγεσία κ.α. που θα συγκεκριμενοποιηθούν. Η θέση του Διευθυντή είναι καίριας σημασίας για την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς καλείται να συντονίζει τις εκπαιδευτικές, επιμορφωτικές, πολιτιστικές και οικονομικές δραστηριότητες του σχολείου, να διασφαλίζει την συμμετοχικότητα και την δημοκρατία στην σχολική διοίκηση καθώς και να συσφίγγει τις σχέσεις εκπαιδευτικών – μαθητών – κοινωνίας.

Σε κάθε σχολική μονάδα δραστηριοποιείται ο «Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων & Πολιτών» που ξεφεύγει από τον στενό περιορισμό της συμμετοχής μόνο όσων έχουν παιδιά στη συγκεκριμένη μονάδα. Ο θεσμός ανοίγεται έτσι στην κοινωνία και κάθε ενδιαφερόμενος, ενεργός πολίτης μπορεί να παρακολουθεί και να συμμετέχει στις τοπικές εκπαιδευτικές διαδικασίες αλλά και να ασκεί κοινωνικό έλεγχο, κάτι που είναι δικαίωμά του. Ο Σύλλογος διαθέτει ξεχωριστό γραφείο στη σχολική μονάδα και υποβοηθά την διδακτική διαδικασία όπως αναφέρεται στην παρούσα πρόταση. Θα πρέπει να υπάρχουν κίνητρα συμμετοχής για τους πολίτες.

Τέλος, θεσμοθετείται επίσημα η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας. Συγκεκριμένα, η Διεύθυνση καλείται να συντάσσει φάκελο στο τέλος κάθε χρονιάς, όπου θα αναφέρεται το έργο και η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών, οι επιμορφώσεις που έγιναν, διάφορες εκδηλώσεις και δράσεις, οι υλικοτεχνικές υποδομές που αξιοποιήθηκαν ή δεν αξιοποιήθηκαν κλπ. Στην διαδικασία καλούνται να συμμετέχουν και οι μαθητές, γονείς αλλά και σχολικός σύμβουλος από την Διεύθυνση Παιδείας (π.χ. με αποστολή και συμπλήρωση ερωτηματολογίων). Ο φάκελος αυτός χρησιμοποιείται για τον προγραμματισμό και την προσαρμογή του εκπαιδευτικού έργου μέσα στη σχολική μονάδα. Το ΙΠΕΕ θα εκδώσει πρότυπα τέτοια έγγραφα που θα αναγράφουν τους δείκτες αξιολόγησης. Με βάση αυτά τα κριτήρια, θα διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους και αξιολογήσεις σε σχολεία, ούτως ώστε να κατευθύνει καλύτερα την έρευνά του σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και να τηρεί στατιστικά αρχεία (διαμορφωτική – formative αξιολόγηση).

3. Επίπεδο Δήμων – Περιφερειών

Ενοποιούνται οι Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας-Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε «Διευθύνσεις Παιδείας», ώστε να αντιμετωπίζονται ενιαία και σε τοπικό επίπεδο τα ζητήματα της βασικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Οι Διευθύνσεις πλέον ανοίγονται στην τοπική κοινωνία, αυτονομούνται και έχουν την εξουσία να διαμορφώνουν προγράμματα σπουδών, δραστηριότητες και πολιτικές προσαρμοσμένες σε τοπικές ιδιαιτερότητες. Μπορούν να διεξάγουν δειγματική αξιολόγηση, στήριξη της αυτοαξιολόγησης, πολιτικές προτάσεις, διαβουλεύσεις κλπ, ενώ έχουν υπ' ευθύνη τους το βοηθητικό προσωπικό των σχολείων.

Η σχολική μονάδα συνδέεται με τις Διευθύνσεις Παιδείας και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Να εξετασθεί η συμβολή της ΤΑ στην διοργάνωση σχολικών εκδρομών και εκδηλώσεων. Τέλος, αναμορφώνονται και οι «Ενώσεις Γονέων & Κηδεμόνων» κάθε δήμου σε «Συμβούλια Κοινωνικού Ελέγχου της Εκπαίδευσης» με διευρυμένες δυνατότητες στα πλαίσια της αναβάθμισης των Συλλόγων Γονέων με παράλληλη λειτουργική συγχώνευση των Δημοτικών Επιτροπών Παιδείας και Σχολικών Επιτροπών.

4. Επίπεδο Κράτους

Συγκροτείται επιστημονική επιτροπή στο Υπουργείο Παιδείας με αντικείμενο την παρακολούθηση και την γνωμοδότηση για την ανανέωση της εκπαιδευτικής πολιτικής σε συνεργασία με το ΙΠΕΕ για όλο το εύρος της Εκπαίδευσης. Η επιτροπή αναλαμβάνει και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του νέου συστήματος. Στην επιτροπή συμμετέχουν εκπρόσωπος του Υπουργείου, οι πρυτάνεις των ΑΕΙ, ο επικεφαλής του ΙΠΕΕ, εκπαιδευτικοί από τις Διευθύνσεις Παιδείας, εκπρόσωποι της ΤΑ και επιστήμονες της εκπαίδευσης.

Ενοποιούνται οι υπηρεσίες του Υπουργείου στις εξής Διευθύνσεις: Διεύθυνση Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, Διεύθυνση Επαγγελματικής & Δια βίου Εκπαίδευσης, Διεύθυνση Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης & Έρευνας (οργανική σύνδεση με τον Τομέα Έρευνας του Υπουργείου). Η κρατική χρηματοδότηση της εκπαίδευσης επικεντρώνεται στους δήμους και τις Διευθύνσεις Παιδείας, όπου μετά την κατάλληλη επιμόρφωση, θα γίνεται το μεγαλύτερο μέρος της διαχείρισης.

Επίσης, προτείνεται η συγκρότηση ειδικής διακομματικής επιτροπής στη Βουλή των Ελλήνων με αντικείμενο τον διάλογο για το Εκπαιδευτικό Σύστημα και την διαμόρφωση/έγκριση των εκπαιδευτικών πολιτικών, που θα υπάγεται στην Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων. Η επιτροπή βρίσκεται σε ανοικτή συνεργασία με το πρόγραμμα "Βουλή των Εφήβων", το οποίο θα πρέπει να αναβαθμιστεί και να διευρυνθεί ως θεσμός μαθητικής εκπροσώπησης, ενώ θα δέχεται επίσημα και ηλεκτρονικά, όπως και το ΙΠΕΕ τις παρατηρήσεις και προτάσεις των μαθητών για το εκπαιδευτικό σύστημα. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται στους μαθητές Λυκείου μέσα από τα δειγματοληπτικά τεστ (βλ. παραπάνω). Τέλος, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών που απασχολείται στην κεντρική διοίκηση θα προωθηθεί στα σχολεία και στις αποκεντρωμένες μορφές διοίκησης προς υποστήριξη του νέου συστήματος.

Δομές Σχολείου:

- **Εργαστήρια:** Αυστηρή τήρηση των κανόνων ασφαλείας, εκπαίδευση του μαθητή στην εργαστηριακή μέθοδο και εργασία. Αυτό προϋποθέτει επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και ώθηση από τα Προγράμματα Σπουδών. Σε μεσοπρόθεσμο διάστημα, θα πρέπει να αξιολογηθούν εργαλεία και υλικά, με τις ελλείψεις να καλύπτονται καταρχήν από συνεισφορά άλλων τομέων του δημοσίου και ερευνητικών κέντρων.

- **Κυλικείο / Εστιατόριο:** Σταδιακή ένταξη του θεσμού των σχολικών γευμάτων στην σχολική διαδικασία, με επικέντρωση στις ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας και τα δημοτικά σχολεία. Σταδιακή επέκταση μετά από μελέτη της εφαρμογής και σε ξένα σχολικά συστήματα. Αναμόρφωση του μενού στα κυλικεία και έλεγχος.

- **Σχολική Βιβλιοθήκη:** Κάθε σχολείο υποχρεούται να έχει δανειστική βιβλιοθήκη. Την ευθύνη της βιβλιοθήκης έχει μέλος του Συλλόγου Διδασκόντων που μπορεί να αλλάζει ανά σχολική χρονιά. Το περιεχόμενο καθορίζεται και εμπλουτίζεται με ευθύνη όλων των μελών του σχολείου, ενώ επιβάλλεται η συνεργασία με τις δημοτικές βιβλιοθήκες. Η βιβλιοθήκη αποτελεί πολύ σημαντικό κομμάτι της σχολικής μονάδας, καθώς συνιστά πηγή γνώσης και έρευνας για τον μαθητή, αρχειοθετεί τα σχολικά και μη εγχειρίδια που υπάρχουν στον σχολικό χώρο και ενισχύει τη φιλαναγνωσία. Να εξεταστεί η ενίσχυση συγκεκριμένων βιβλιοθηκών με έξοδα του κράτους, καθώς και να διερευνηθεί η δυνατότητα συνεργασίας και δωρεών από τους εκδοτικούς οίκους.

Σχολικός Κανονισμός:

Ο σχολικός κανονισμός αποτελεί εγγύηση για την ομαλή λειτουργία της σχολικής μονάδας, γι' αυτό και επιβάλλεται η ισχυροποίηση της εγκυρότητάς του. Ο σχολικός κανονισμός συντάσσεται και αναθεωρείται σε ετήσια βάση κατά τον μήνα Οκτώβριο. Η σύνταξή του γίνεται από ομάδα αποτελούμενη από 2 εκπροσώπους του Συλλόγου Διδασκόντων, την Διεύθυνση, 2 εκπροσώπους του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων, 1 σχολικό σύμβουλο και 3 εκπροσώπους του νέου 15μελούς μαθητικού συμβουλίου στο Γυμνάσιο και το Ενιαίο Λύκειο. Βασικές αρχές και κατευθύνσεις του κανονισμού καθορίζονται από το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα και αναφέρονται στην παρούσα πρόταση. Ο τελικός κανονισμός εγκρίνεται από το Σχολικό Συμβούλιο, την Διεύθυνση Παιδείας και την Γενική Συνέλευση των μαθητών και δεν πρέπει να παρεκκλίνει από τις αρχές του συστήματος. Υποχρέωση συνιστά ο διαμοιρασμός του σχολικού κανονισμού σε μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς, η δημοσίευσή του και η τοιχοκόλλησή του σε εμφανή σημεία της σχολικής μονάδας και στις τάξεις.

Συγκεκριμένες επιπλέον κατευθύνσεις όσον αφορά το περιεχόμενο του κανονισμού που θα συμπεριληφθούν στο νομικό πλαίσιο:

1. Για την συγκρότηση τμημάτων κατευθύνσεων και επιλογής, το μέγιστο όριο μαθητών είναι 18. Ελάχιστο όριο για οποιοδήποτε τμήμα (και για το Ολοήμερο Πρόγραμμα) είναι οι 6 μαθητές.
2. *Απουσίες*: Στο Γυμνάσιο και το Λύκειο τηρείται ημερήσιο απουσιολόγιο από τους καθηγητές και όχι από τους μαθητές όπως γίνεται μέχρι τώρα. Το όριο των αδικαιολόγητων απουσιών μειώνεται από 50 σε 20, ενώ το όριο των δικαιολογημένων απουσιών από 64 σε 50 και σε έκτακτες περιπτώσεις επεκτείνεται μέχρι 100 (βεβαίωση νοσοκομείου). Η μείωση οφείλεται εν πολλοίς στην αναμόρφωση του ωρολογίου προγράμματος. Εξειδικευμένες περιπτώσεις καταχώρισης απουσιών και οι ποινές υπέρβασής τους διευκρινίζονται από τον κανονισμό της κάθε σχολικής μονάδας.
3. *Σχολικό Συμβούλιο Διαμεσολάβησης*: Με βάση τον σχολικό κανονισμό συγκροτείται άτυπο όργανο που θα αποτελείται από 6 μέλη της μαθητικής κοινότητας και 1 μέλος του Συλλόγου Διδασκόντων μετά από αιτήσεις που γίνονται στη Διεύθυνση. Η επιλογή γίνεται με κλήρωση αν οι αιτήσεις υπερκαλύπτουν τις θέσεις. Το Συμβούλιο Διαμεσολάβησης θα παρεμβαίνει σε τυχόν διενέξεις μεταξύ μαθητών, σε θέματα ενδοσχολικής βίας και θα έχει λόγο στην απόδοση των ποινών και την εγγραφή τους στον κανονισμό. Θα προηγείται αντίστοιχη επιμόρφωση σε συνεργασία με τον «Συνήγορο του Παιδιού».
4. Το Σχολικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από εκπροσώπους όλων των παραγόντων του σχολείου, συνεδριάζει υποχρεωτικά 4 τουλάχιστον φορές μέσα σε μια σχολική χρονιά για την από κοινού δημοκρατική επίλυση ζητημάτων. Απαρτία υπάρχει όταν δηλώνουν παρόντα τα μισά τουλάχιστον μέλη.
5. Στον κανονισμό επισυνάπτεται «Χάρτης Δικαιωμάτων του μαθητή» που συντάσσεται στο σχολείο με βάση τα πρότυπα του «Συνηγόρου του Παιδιού».

Θέματα Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης:

Σήμερα, τα ΑΕΙ απορροφούν περίπου το 70% της ζήτησης, με αποτέλεσμα τον μεγάλο ανταγωνισμό των υποψηφίων όπως φαίνεται μέσω των Πανελλαδικών Εξετάσεων. Με την εφαρμογή του νέου συστήματος θα επαναξιολογηθούν τα στοιχεία και θα ληφθούν μέτρα όπως αύξηση των διαθέσιμων θέσεων (και παράλληλα ενίσχυση των υποδομών) ώστε το ποσοστό να αυξηθεί, με ταυτόχρονη ανάπτυξη των εναλλακτικών επιλογών.

Κάθε Πανεπιστημιακό Ίδρυμα λαμβάνει, ετήσια, βασική κρατική χρηματοδότηση που προσδιορίζεται από τον κρατικό Προϋπολογισμό και καταθέτει τον Σεπτέμβριο (ανά 2 χρόνια) φάκελο στο Υπουργείο Παιδείας, στον οποίο θα αναλύεται και θα προγραμματίζεται το έργο του Ιδρύματος, οι επιτυχίες του, οι επιδιώξεις του, ο αριθμός διαθέσιμων θέσεων, το πρόγραμμα μαθημάτων, το πλάνο οικονομικής διαχείρισης, ο οικονομικός, διοικητικός, εκπαιδευτικός και ερευνητικός απολογισμός, οι διαδικασίες και τα κριτήρια εισαγωγής, ο εσωτερικός κανονισμός και άλλα στοιχεία. Με βάση τον φάκελο αυτό το Ίδρυμα θα υπολογίζει την επιπλέον χρηματοδότηση που απαιτείται για την πραγματοποίηση του έργου του. Ο φάκελος και η αίτηση χρηματοδότησης αξιολογούνται και ικανοποιούνται άμεσα από το ΙΠΕΕ και το Υπουργείο (δημόσιος έλεγχος).

Θα ξεκινήσει διαβούλευση για την επικαιροποίηση του νόμου για το πανεπιστημιακό άσυλο και την φύλαξη των πανεπιστημιακών χώρων. Επιπλέον κονδύλια να διατεθούν για τις υπηρεσίες σίτισης και στέγασης των φοιτητών (αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων δημόσιων κτηρίων). Συστηματοποιείται επίσης η ανά διετία διαμόρφωση από κοινού με την φοιτητική κοινότητα του εσωτερικού κανονισμού του κάθε Πανεπιστημίου. Προωθείται επίσης η ισχυροποίηση και ο εκδημοκρατισμός του θεσμού των Γενικών Συνελεύσεων, με τήρηση πρακτικών, κλήρωση προεδρείου, τήρηση χρόνου ομιλίας και δημιουργία θεματικών υποεπιτροπών για σημαντικά ζητήματα. Να συμμετέχουν οι φοιτητές στα όργανα διοίκησης, να θεσπίζονται συνελεύσεις από κοινού με εργαζομένους και καθηγητές.

Ωράριο Λειτουργίας:

Στόχος του νέου συστήματος είναι ο εξορθολογισμός των ωρών διδασκαλίας στα ευρωπαϊκά πλαίσια, ιδιαίτερα στις μικρές τάξεις (μείωση 5-10 διδακτικών ωρών τη βδομάδα). Η σχολική μονάδα ανοίγει στις 7:00 και η προσέλευση των εκπαιδευτικών και των μαθητών διαρκεί μέχρι τις 8:30 (Ελεύθερη Ώρα), οπότε και ξεκινούν τα μαθήματα. Η καθυστέρηση της έναρξης του πρωινού προγράμματος κατά 15-20 λεπτά γίνεται με βάση σειρά ερευνών που κατέδειξαν ότι μια τέτοια αλλαγή θα ευνοούσε πολλαπλά τους σύγχρονους νέους, που έχουν συνηθίσει να ζουν σε διαφοροποιημένα ωράρια. Η διεξαγωγή πρωινής προσευχής είναι αρμοδιότητα της κάθε σχολικής κοινότητας. Το ενιαίο ωράριο συγκεκριμένα:

1η ώρα:	8:30 - 9:15	45'
1ο διάλειμμα:	9:15 - 9:20	5'
2η ώρα:	9:20 - 10:20	60'
2ο διάλειμμα:	10:20 - 10:40	20'
3η ώρα:	10:40 - 11:40	60'
3ο διάλειμμα:	11:40 - 12:00	20'
4η ώρα:	12:00 - 13:00	60'
4ο διάλειμμα:	13:00 - 13:10	10'
5η ώρα:	13:10 - 14:10	60'
6η ώρα:	14:10 - 14:55	45'

Οι ώρες ανά βδομάδα που αναλογούν σε κάθε τάξη είναι οι εξής:

Α' Δημοτικού: 20	Α' Γυμνασίου: 25
Β' Δημοτικού: 20	Β' Γυμνασίου: 28
Γ' Δημοτικού: 22	Γ' Γυμνασίου: 28
Δ' Δημοτικού: 24	Α' Λυκείου: 29
Ε' Δημοτικού: 24	Β' Λυκείου: 30
ΣΤ' Δημοτικού: 25	Γ' Λυκείου: 30

Η σχολική μονάδα παραμένει ανοιχτή μέχρι τις 21:00, ούτως ώστε να εξυπηρετήσει μαθητές ή καθηγητές ή απλούς πολίτες, υπό την επίβλεψη σχολικού φύλακα. Στο διάστημα αυτό η σχολική μονάδα ενθαρρύνεται να φιλοξενήσει πολιτιστικές και άλλες τοπικές ή μεγάλες εκδηλώσεις. Αντίστοιχες εκδηλώσεις που θα αφορούν αποκλειστικά τους μαθητές μπορούν να πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του πρωινού προγράμματος με ευθύνη της Διεύθυνσης. Ενθαρρύνεται έτσι η συνεργασία με τους δήμους, τις Περιφέρειες και τους τοπικούς συλλόγους ή οργανώσεις.

Ολοήμερο Πρόγραμμα:

Σύμφωνα με το νέο σύστημα, το σύνολο των σχολείων της χώρας υποχρεούται να έχει ολοήμερο πρόγραμμα, στο οποίο συμμετέχουν προαιρετικά οι μαθητές. Η αποχώρηση είναι δυνατή οποιαδήποτε ώρα του απογευματινού προγράμματος. Παρόντα οφείλουν να είναι μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων που έχουν έτσι τη δυνατότητα να συμπληρώσουν ώρες διδασκαλίας. Συγκεκριμένα:

- Δημοτικό Σχολείο

μέχρι 14:30	Ελεύθερη ώρα
14:30 – 15:40	Μελέτη
15:40 – 16:30	Εικαστικά / ΤΠΕ / Μουσική
16:30 – 18:00	Χοροί / Αθλητισμός / Θέατρο

- Γυμνάσιο & Λύκειο

μέχρι 15:00	Ελεύθερη ώρα
15:00 – 16:00	Μελέτη
16:00 – 16:10	Διάλειμμα
16:10 – 16:50	Μελέτη
16:50 – 18:00	Εικαστικά / Χοροί / ΤΠΕ / Μουσική / Θέατρο / Αθλητισμός

Σημείωση: Επιπλέον αντικείμενα μπορούν να προστεθούν στις ώρες εκτός «Μελέτης».

Κατά τη διάρκεια της "Ελεύθερης Ώρας" του απογευματινού προγράμματος και μέχρι τις 15:30 πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία των μαθητών οι συνελεύσεις των μαθητικών οργάνων του σχολείου,

καθώς και του Συλλόγου Διδασκόντων, που μέχρι τώρα εντάσσονταν εμβόλιμα στο πρωινό πρόγραμμα, διακόπτοντάς το. Παρομοίως, οι μαθητικές εκλογές θα πραγματοποιούνται μετά τη λήξη του πρωινού προγράμματος και μετά από συνέλευση. Περισσότερα στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.

Κατά τη διάρκεια του απογευματινού προγράμματος πραγματοποιούνται και τα μαθήματα που εντάσσονται στο πρόγραμμα "Ενισχυτική Διδασκαλία" και διοργανώνονται ελεύθερα με πρωτοβουλία καθηγητών ή αίτηση μαθητών, με στόχο την υποβοήθηση της διδακτικής διαδικασίας. Επίσης, αυτές οι ώρες διατίθενται για διαθεματικές δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν προαιρετικά οι μαθητές με τη μορφή ομίλων (π.χ. Χορωδία, Θεατρική Ομάδα, Αθλητική Ομάδα, Ορχήστρα, Εικαστική Ομάδα, Όμιλος Σκακιού, Όμιλος Φωτογραφίας, Δημοσιογραφική Ομάδα κλπ). Την αναγκαία στελέχωση και υποστήριξη αναλαμβάνει η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η Διεύθυνση του Σχολείου, ενώ η συνεργασία με τους τοπικούς συλλόγους κρίνεται απαραίτητη.

Οι σχολικοί χώροι μπορούν να γίνουν κάλλιστα χώροι επιμόρφωσης, καλλιτεχνικής παιδείας, κέντρα μάθησης, χώροι άθλησης και πολύπλευρης δραστηριότητας, προσφέροντας παράλληλα θετικά μηνύματα πως ολόκληρη η τοπική κοινωνία βρίσκεται σε συνεχή διαδικασία μάθησης. Σε ένα τέτοιο σχολείο κανένας μαθητής δε μένει αδρανής και παθητικός δέκτης. Όλοι οι μαθητές βρίσκουν τις μαθησιακές δραστηριότητες που τους ταιριάζουν.

Σημείωση: Υπάρχει ελευθερία στην διαμόρφωση του ωρολογίου προγράμματος στα Νηπιαγωγεία, ενώ προτείνεται η ώρα λήξης να είναι η 16:30.

Θερινό Πρόγραμμα:

Η θερινή λειτουργία των σχολείων με διαθεματικό πρόγραμμα για τα παιδιά μπορεί να γίνει την περίοδο Ιουνίου-Ιουλίου και την πλήρη ευθύνη της οργάνωσης έχουν οι Σύλλογοι Γονέων και οι δήμοι.

Σχολικό Έτος:

Κάθε σχολικό έτος ξεκινά την δεύτερη Δευτέρα του Σεπτεμβρίου και λήγει την δεύτερη Παρασκευή του Ιουνίου για όλες τις βαθμίδες. Η διάκριση του έτους σε τρίμηνα ή τετράμηνα δεν έχει σημασία από την στιγμή που δεν παραδίδονται έλεγχοι. Ωστόσο, οι Διευθύνσεις των σχολείων μπορούν να προσαρμόσουν τις ενέργειές τους μέσα στο έτος κατά το δοκούν. Οι γονείς ενημερώνονται και συνεργάζονται με το εκπαιδευτικό προσωπικό με ποικίλους τρόπους που σχεδιάζει το εκάστοτε σχολείο και υποβοηθείται από το ηλεκτρονικό σύστημα. Σημαντικές ημερομηνίες μέσα στο έτος:

- **30 Ιανουαρίου:** Ημέρα των Τριών Ιεραρχών, πραγματοποιούνται μαθήματα και αντίστοιχες εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του πρωινού προγράμματος.
- **Τοικνοπέμπτη & Παρασκευή:** Αποκριά, πραγματοποιούνται μαθήματα και αντίστοιχες εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του πρωινού προγράμματος.
- **Καθαρά Δευτέρα:** Αργία
- **24-25/3:** Εθνική εορτή, δεν πραγματοποιούνται μαθήματα, αλλά αντίστοιχες εκδηλώσεις. Η συμμετοχή των σχολείων (Γυμνάσια και Ενιαία Λύκεια μόνο) σε παρελάσεις πραγματοποιείται μετά από συζήτηση και απόφαση της μαθητικής κοινότητας (πχ συζήτηση και ψηφοφορία σε Γενική Συνέλευση).
- **Πάσχα:** Το σχολείο κλείνει από την Μεγάλη Δευτέρα μέχρι την Τρίτη του Πάσχα. Την Παρασκευή πριν το κλείσιμο των σχολείων πραγματοποιούνται μαθήματα και αντίστοιχες εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του πρωινού προγράμματος.
- **Πρωτομαγιά:** Αργία
- **Δεύτερη Παρασκευή Ιουνίου:** Λήξη σχολικού έτους, πραγματοποιούνται αντίστοιχες εκδηλώσεις, δεν πραγματοποιούνται μαθήματα. Τις 2 τελευταίες βδομάδες του έτους πραγματοποιούνται οι απολυτήριες πανελλαδικές εξετάσεις. Το Απολυτήριο λαμβάνεται μέσα στον μήνα Ιούνιο.
- **Δεύτερη Δευτέρα Σεπτεμβρίου:** Έναρξη σχολικού έτους, αγιασμός, παράδοση σχολικών βιβλίων και ημερήσιου ωρολογίου προγράμματος, έστω προσωρινού.
- **27-28/10:** Εθνική εορτή, βλ. 24-25/3
- **17/11:** Επέτειος εξέγερσης Πολυτεχνείου, δεν πραγματοποιούνται μαθήματα, αλλά εκδηλώσεις.
- **Χριστούγεννα:** Το σχολείο κλείνει από τις 24/12 μέχρι τις 6/1. Στις 23/12 πραγματοποιούνται μαθήματα και αντίστοιχες εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του πρωινού προγράμματος.

Τις ημέρες Σάββατο και Κυριακή δεν πραγματοποιούνται μαθήματα, ενώ η σχολική μονάδα δύναται κατά περίπτωση να παραμένει ανοιχτή σε ώρες που βρίσκονται στην ευχέρεια της εκάστοτε Διεύθυνσης.

• Τομέας Ε (Ψηφιακή Διασύνδεση)

Βασική στόχευση του νέου συστήματος είναι, όπως αναφέρθηκε, η ολοκληρωμένη και λειτουργική ενοποίηση των ηλεκτρονικών του υπηρεσιών και δομών. Επιθυμούμε την διαμόρφωση ενιαίας εθνικής πλατφόρμας για την Εκπαίδευση που θα συντηρείται στο Υπουργείο Παιδείας και θα περιλαμβάνει όλα τα υπάρχοντα πληροφοριακά συστήματα (ΟΠΣ, myschool, e-DataCenter, ΕΔΕΤ, e-Yliko, Sch, Ψηφιακό Σχολείο, ιστοσελίδες φορέων διοίκησης, σχολείων κλπ). Επιχειρείται επίσης η ενοποίηση, απλούστευση και ο εκσυγχρονισμός των ηλεκτρονικών δομών των ΑΕΙ.

Λογισμικά Μαθημάτων:

Πέρα από τα ηλεκτρονικά πολυμεσικά βιβλία, οι μαθητές θα έχουν πρόσβαση σε αντίστοιχα λογισμικά μαθημάτων. Πρόκειται για εκσυγχρονισμό και αρχειοθέτηση του υπάρχοντος υλικού και δημιουργία νέων σύγχρονων εργαλείων σε συνεργασία με τον ΕΛ/ΛΑΚ. Τα λογισμικά δρουν συμπληρωματικά στη διδασκαλία και στοχεύουν στη διεύρυνση των γνωστικών οριζόντων των μαθητών, μέσα από μια φιλική για αυτούς διαδικασία. Αξιοποιείται αποκλειστικά το «ελεύθερο λογισμικό» διότι έχει μηδενικό κόστος, είναι ευπροσάρμοστο στις εκπαιδευτικές μας ανάγκες και μπορεί να παραχθεί αποτελεσματικά από τα ελληνικά Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα.

Τεχνολογικός Εξοπλισμός Αίθουσών:

Στόχος μας δεν είναι η αλόγιστη χρήση υπολογιστών σε κάθε τάξη. Έρευνες δείχνουν άλλωστε πως η έντονη χρήση τους στη μαθησιακή διαδικασία δεν αποφέρει τα αναμενόμενα οφέλη. Ωστόσο, οι υποδομές προτζέκτορα, ασύρματου ίντερνετ και υπολογιστών σε συγκεκριμένες αίθουσες (Πληροφορικής, Βιβλιοθήκη, Γραφεία Καθηγητών) μπορούν να υποστηρίξουν δημιουργικά το διαθέσιμο υλικό και εξοπλισμό, και την εκπαίδευση γενικότερα, δίχως να μονοπωλούν τον διαθέσιμο χρόνο. Επιδιώκουμε μέσα στη πενταετία προσαρμογής την εξασφάλιση VDSL σύνδεσης με έκπτωση (δωρεάν για τις ζώνες προτεραιότητας) σε όλες τις σχολικές μονάδες και Πανεπιστήμια της χώρας.

• **Τομέας ΣΤ (Εκπαιδευτικός)**

Η ποιότητα του εκπαιδευτικού είναι καίρια μεταβλητή επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό την απόδοση ενός εκπαιδευτικού συστήματος. Η εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών συνδυάζεται με το κοινωνικό αίτημα περί εξανθρωπισμού του σχολείου και, ευρύτερα, του πολίτη. Δεχόμενοι λοιπόν ότι το σχολείο είναι τόσο καλό όσο οι εκπαιδευτικοί του, ανάγουμε τη μόρφωση, ένταξη και επιμόρφωσή τους σε ζήτημα ύψιστης κοινωνικής σημασίας. Προτεραιότητα η σύσφιξη των σχέσεων με τους μαθητές. Στο πλαίσιο αυτό, το ΙΠΕΕ έχει ως αρμοδιότητα θέματα δειγματικής αξιολόγησης & επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού και της σχολικής μονάδας.

Το νέο όργανο θα συστηματοποιήσει τις δυνατότητες επιμόρφωσης (σεμινάρια, συνέδρια, μαθήματα κ.α.), θα θεσπίσει προγράμματα εξ' αποστάσεως επιμόρφωσης, θα δρομολογήσει την παροχή αντίστοιχων κινήτρων στους εκπαιδευτικούς και για αυτοεπιμόρφωση, ενώ θα συντάξει κατάλογο με γενικά "κριτήρια αξιολόγησης" που θα περιλαμβάνεται στον πρότυπο «φάκελο αυτοαξιολόγησης». Δρομολογείται παράλληλα η διοργάνωση ενδοσχολικών σεμιναρίων με επικέντρωση σε εξατομικευμένα ζητήματα, με ευθύνη των τοπικών Διευθύνσεων. Η επιμόρφωση θα εστιάζεται σε καινοτόμες παιδαγωγικές μεθόδους, στις νέες τεχνολογίες, στην ειδική αγωγή, καθώς και στην αξιοποίηση της τέχνης/δημιουργίας στην διδακτική διαδικασία. Να σχεδιαστεί ένα νέο «πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ».

Θέλουμε να αλλάξουμε το πρότυπο «δάσκαλος και απέναντι μαθητές» στηριζόμενοι στο δημοκρατικό σχολείο που επιβάλλει εξ' ορισμού διαφοροποιημένη προσέγγιση της διδασκαλίας ανά μαθητή. Αναπτύσσονται μέθοδοι διδασκαλίας με περισσότερους εκπαιδευτικούς μέσα στην τάξη ή και εκτός αυτής. Γίνεται ευρύτερη εισαγωγή του «Βοηθού εκπαιδευτικού».

Νέο σύστημα Διορισμών:

Για να μπορεί πλέον ένας εκπαιδευτικός να διδάξει στο ελληνικό σχολείο θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον ένα κύκλο παιδαγωγικών σπουδών σε ειδικό μεταπτυχιακό επίπεδο (δωρεάν), κάτι που θα είναι η μοναδική οδός απόκτησης άδειας διδασκαλίας. Οι παιδαγωγικές σπουδές αναβαθμίζονται στοχεύοντας στην έρευνα, την πρακτική άσκηση και στις δεξιότητες πέραν των ακαδημαϊκών γνώσεων, με αυστηροποίηση των κριτηρίων εισαγωγής. Ταυτόχρονα, παρέχονται επιπλέον κίνητρα για μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές.

Για την πλήρωση των διαθέσιμων θέσεων θα αξιολογείται επίσης το σύνολο των σπουδών καθώς και η διδακτική εμπειρία. Για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, η μεταβατική διάταξη θα περιλαμβάνει επιπλέον εντατική παιδαγωγική επιμόρφωση. Τα αυξημένα απαιτούμενα προσόντα θα οδηγήσουν ασφαλώς και σε βάθος χρόνου σε μισθολογικές αυξήσεις, ουσιαστικά αποκατάσταση των οικονομικών και επαγγελματικών αδικιών που υπέστησαν οι εκπαιδευτικοί τα τελευταία χρόνια.

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών θα πρέπει κατά κύριο λόγο να γίνεται εσωτερικά, στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας (φάκελος αυτοαξιολόγησης) δίχως την παρέμβαση άλλων αρχών, αλλά και να συνδέεται με τις διαδικασίες επιμόρφωσης. Με αυτό τον τρόπο υποβοηθείται η εκπαιδευτική διαδικασία με σεβασμό στο κύρος των εκπαιδευτικών. Από την άλλη, συστηματοποιούνται και αυστηροποιούνται οι διατάξεις για τα πειθαρχικά παραπτώματα και εντάσσονται στον σχολικό κανονισμό. Μέσω της προώθησης εκπαιδευτικών από την Κεντρική Διοίκηση στις σχολικές μονάδες γίνεται προσπάθεια να μειωθούν φαινόμενα αποσπάσεων και αναγκαστικών μετακινήσεων. Πλέον, απαραίτητη προϋπόθεση για την μετακίνηση εκπαιδευτικού θα είναι η εύρεση ατόμου που θα καλύψει άμεσα την κενή θέση.

Σημείωση: Οι εκλογές των συνδικαλιστικών οργάνων των εκπαιδευτικών δεν θα μπορούν να γίνονται σε ώρες που να διακόπτουν το πρωινό σχολικό πρόγραμμα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι : Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Το νέο σύστημα εντάσσει τον επαγγελματικό προσανατολισμό στο επίκεντρο του σχολικού προγράμματος, όχι ως ξεχωριστό διδακτικό αντικείμενο, αλλά ως συμπλήρωμα στα συνδεδεμένα μαθήματα. Έτσι για παράδειγμα, μέσα από τις Φυσικές Επιστήμες, ο μαθητής θα ενημερωθεί και για τα επαγγέλματα του ερευνητή, του τεχνικού, του ηλεκτρολόγου κτλ. Ιδιαίτερα κατά την Ευέλικτη Ζώνη θα δίνονται τέτοιες ευκαιρίες στους μαθητές, ενώ θα μπορούν παράλληλα να εξερευνήσουν τις κλίσεις, τις δυνατότητες και τις επαγγελματικές τους επιθυμίες μέσα από αντίστοιχα θέματα (πχ μαγειρική, πρώτες βοήθειες, επισκευές κτλ). Ο επαγγελματικός προσανατολισμός εντάσσεται έτσι ξεχωριστά ως θέμα στην Ελληνική Γλώσσα και την Ευέλικτη Ζώνη.

Επίσης, η Πολιτεία αναλαμβάνει να διοργανώσει σχετικές εκδηλώσεις και διαλέξεις στα σχολεία της χώρας, όπου μεταξύ άλλων θα παρουσιάζεται και επικαιροποιημένη η εικόνα και η προοπτική της αγοράς εργασίας στη χώρα μας, καθώς επίσης αναλαμβάνει και την δημιουργία ιστοτόπου με όλα τα απαραίτητα στοιχεία για κάθε επάγγελμα ή ομάδα επαγγελματιών, καθώς και για τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος, την πανεπιστημιακή και την επαγγελματική εκπαίδευση. Στη διάθεση των μαθητών θα βρίσκονται και εγκεκριμένα σχετικά τεστ ικανοτήτων και προτιμήσεων, καθώς και προσωπική ηλεκτρονική σύμβουλος.

Επιπρόσθετα, καθορίζεται συγκεκριμένο πλαίσιο που θα αφορά τις επισκέψεις σε χώρους εργασίας ή Πανεπιστημιακές/Επαγγελματικές Σχολές με σκοπό τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Ενεργό ρόλο με δραστηριότητες σε αυτή τη διαδικασία καλούνται να έχουν οι κατά τόπους δήμοι.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ : Μαθητικές Κοινότητες

Πιστεύουμε ότι χρειάζεται να υπάρξουν παρεμβάσεις για την ουσιαστική λειτουργία του θεσμού των μαθητικών κοινοτήτων και ότι στο ξεκίνημα της κάθε σχολικής χρονιάς θα πρέπει να γίνονται συζητήσεις στις τάξεις προκειμένου οι μαθητές να αντιλαμβάνονται καλύτερα τις δυνατότητες που τους δίνονται βάσει της νομοθεσίας, και τις ευθύνες που αναλαμβάνουν όταν εκλέγονται. Προτείνουμε να εξεταστεί σε αυτό το πλαίσιο η σχετική εισήγηση του Συνηγόρου του Πολίτη και το ψήφισμα της τελευταίας συνόδου της Βουλής των Εφήβων (ανάμεσα σε άλλες προτάσεις της που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη) που ασχολήθηκε με το θέμα. Στόχος είναι ο εκδημοκρατισμός της διαδικασίας και η μαζικοποίηση της συμμετοχής σε αυτές ώστε οι μαθητικές κοινότητες να γίνουν κύρια μέθοδος πολιτικής καλλιέργειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ : Ευέλικτη Ζώνη

Το μάθημα "Αγωγή του Πολίτη" είναι στοιχείο ευελιξίας του νέου συστήματος και επεκτείνεται από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Επίσης, η εφαρμογή αλλάζει μορφή. Στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού, το μάθημα καλύπτεται από το αντικείμενο του "Περιβάλλοντος". Στις επόμενες τάξεις, κάθε 2-3 βδομάδες οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα σε μια γκάμα θεματικών ενοτήτων το θέμα το οποίο θα διαπραγματευθούν, με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών και του υλικού που θα είναι διαθέσιμο στην αντίστοιχη ηλεκτρονική πλατφόρμα (περισσότερα στον Τομέα Ε). Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, από τις πρώτες τάξεις του σχολείου και με διαθεματικό τρόπο. Σημειώνεται ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει

εκδώσει συναφή εγχειρίδια εκπαίδευσης (Compass και Compassito) τα οποία έχουν εγκριθεί. Ενδεικτικά θέματα από τα οποία επιλέγουν οι μαθητές είναι τα εξής:

1. Μαγειρική	12. Τοπική Ιστορία
2. Πρώτες Βοήθειες	13. Εθελοντισμός
3. Προσωπική & Δημόσια Υγιεινή	14. Επιτραπέζια παιχνίδια
4. Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση	15. Ηλεκτρονικά παιχνίδια
5. Επισκευές	16. Διαδίκτυο & Ασφάλεια
6. Ολυμπιακή Παιδεία	17. Οικολογία
7. Εθισμός - Ναρκωτικά	18. Οικιακή Οικονομία
8. Μεσογειακή Διατροφή	19. Διαχείριση & Εξοικονόμηση πόρων
9. Αγωγή Καταναλωτή	20. Καλοί Τρόποι
10. Διάλογος & Δημοκρατία	21. Θεατρική Αγωγή
11. Φιλαναγνωσία	22. Ανθρώπινα Δικαιώματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV : Συνταγματική Αναθεώρηση

Η παιδεία αποτελεί κοινωνικό αγαθό και αναφαίρετο δικαίωμα που κερδήθηκε με αγώνες. Είναι το στήριγμα κάθε λαού αλλά και το μέσο συνειδησιακής αφύπνισής του. Η αναδιάρθρωσή της αποτελεί αναγκαιότητα που θα επιλύσει διαφόρων ειδών κοινωνικές παθογένειες συμβάλλοντας σε συνειδησιακή επανάσταση όπως την ορίζει στον 21ο αιώνα ο στοχαστής-φιλόσοφος Κορνήλιος Καστοριάδης. Η παιδεία είναι ζήτημα που αφορά το σύνολο μιας κοινωνίας αφού αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της και το έρεισμά της από το οποίο αναπτόφευκτα διέρχεται πάσης φύσεως πρόοδος. Προτείνονται οι εξής αναθεωρητικές παρεμβάσεις:

- Το άρθρο 1 του Συντάγματος θα πρέπει να εμπλουτισθεί με εδάφιο που θα αναφέρει τα εξής όπως διατυπώνονται στο 43 παρ.2 του πορτογαλικού Συντάγματος: «Το κράτος απαγορεύεται να χαράσσει πολιτική εκπαίδευσης και μόρφωσης με βάση φιλοσοφικές, αισθητικές, ιδεολογικές και θρησκευτικές αρχές». Αυτό μπορεί να προστεθεί μετά την εξασφάλιση της ελευθερίας της επιστήμης και των τεχνών.

- Όπου αναφέρεται η λέξη «Έλληνες» που περιορίζει τους έχοντες το δικαίωμα στην εκπαίδευση μόνο στους φορείς του νομικού δεσμού της ιθαγένειας, να αντικατασταθεί από την έκφραση «μόνιμοι και νόμιμοι κάτοικοι της Ελλάδος» δεδομένου του αυξημένου αριθμού των μεταναστών που δεν έχουν την ελληνική ιθαγένεια ή όσων δεν επιθυμούν να την αποκτήσουν.

- Στην παράγραφο 2 η εθνική και θρησκευτική συνείδηση θα πρέπει να αντικατασταθεί από την πρόταση του ΠΑΣΟΚ όπως διατυπώθηκε το 2007: «καλλιέργεια ανθρωπιστικής, δημοκρατικής και κοινωνικής συνείδησης».

- Στην παράγραφο 3 η 9χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση πρέπει να γίνει 12χρονη.

- Στην παράγραφο 4 ισχύει η δεύτερη παρατήρηση. Επίσης πρέπει να προστεθούν οι λέξεις «δημόσιας, κοσμικής». Η κοσμική εκπαίδευση ως όρος εισήχθη στη Γαλλία πρώτη φορά.

- Στην δεύτερη υποπαράγραφο της παραγράφου 5 πρέπει να εξασφαλιστεί σε συνδυασμό με το αυτοδιοίκητο κι η συμμετοχή φοιτητικών συλλόγων και συλλόγων καθηγητών στη διοίκηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Άρθρο 77 πορτογαλικού συντάγματος).

- Κατάργηση παραγράφου 8 κι αντικατάστασή του από παράγραφο όπου θα προστατεύεται η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης καθώς κι ότι θα παρέχεται ανάλογα με τις ικανότητες και σύμφωνα με τις ανάγκες των διδασκομένων (Φιλανδία, άρθρο 16).

Τοιουτοτρόπως η αναθεωρητικές παρεμβάσεις σε αυτή την κατεύθυνση δύνανται να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της παραπαιδείας και να περιορίσουν αποφασιστικά τη «μετανάστευση» μεγάλου αριθμού Ελλήνων φοιτητών στα Πανεπιστήμια του εξωτερικού και βέβαια της συνακόλουθη απώλεια επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού παραγωγικής ηλικίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V : Νέα Σχολικά Κτήρια

Ο ανανεωμένος Οργανισμός Σχολικών Κτηρίων (ΟΣΚ) θα αναλάβει εξ' ολοκλήρου, σε συνεργασία με τοπικές αρχές, την ανακαίνιση των σχολικών συγκροτημάτων. Η χρηματοδότηση θα προέλθει από κοινοτικούς πόρους (π.χ. ΕΣΠΑ) για την παιδεία, την ανάπτυξη, την εργασία-κατάρτιση και το περιβάλλον, καθώς τα νέα κριτήρια θα δίνουν έμφαση στην οικολογία, την ενεργειακή αυτονομία, την διευκόλυνση των ΑΜΕΑ και την

εξοικονόμηση φυσικών και καταναλωτικών πόρων. Τα κριτήρια αυτά θα αξιοποιούνται και για την μετέπειτα αξιολόγηση των σχολικών χώρων. Ο ΟΣΚ θα αναλάβει αντίστοιχους ρόλους στην αναβάθμιση των πανεπιστημιακών χώρων, ενώ θα συνιστά τον μοναδικό οργανισμό που θα διενεργεί αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ανά την επικράτεια.

Ενδεικτικά, το νέο προφίλ των σχολικών κτηρίων, μακροπρόθεσμα:

- Εξοπλισμός: Σε πρώτη φάση εσωτερική ανακατανομή εξοπλισμού (μεταξύ σχολείων αλλά και με συμμετοχή από τα αποθεματικά δήμων, πανεπιστημίων, διευθύνσεων και άλλων δημόσιων οργανισμών) και σε δεύτερη φάση προμήθεια νέου σύγχρονου, φιλικού προς το περιβάλλον εξοπλισμού για την κάλυψη εναπομείναντων αναγκών.
- Νέα αρχιτεκτονική για σύγχρονες αίθουσες διδασκαλίας πέραν των 4 τοίχων, με παράλληλη διατήρηση των υπαρχόντων. Καλλιτεχνικές παρεμβάσεις στο εσωτερικό τους. Υποδομές υποστήριξης υπολογιστών.
- Πλήρως εξοπλισμένα εργαστήρια στους τομείς: Φυσικές Επιστήμες, Εικαστικά-Σχέδιο, Μουσική, Πληροφορική, Ξένες Γλώσσες με τα ανάλογα όργανα.
- Πλήρως εξοπλισμένη αίθουσα τελετών - γυμναστήριο για τους τομείς Φυσικής Αγωγής, Θεατρικής Αγωγής αλλά και για ευρύτερες εκδηλώσεις.
- Πιστοποιημένα Κυλικεία με αναμόρφωση του μενού όπως περιγράφηκε παραπάνω και δυνατότητα θέρμανσης και φύλαξης σπιτικού φαγητού.
- Πλήρως εξοπλισμένο σχολικό ιατρείο με δυνατότητα δωρεάν τέλεσης υγειονομικού ελέγχου των μαθητών σε ετήσια βάση από τον δήμο.
- Σύγχρονα Συστήματα ασφάλειας για τους μαθητές (πυρασφάλεια, δυνατότητα ασφαλούς εγκατάλειψης, κυκλοφοριακές παρεμβάσεις κλπ).
- Αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), βιοκλιματική αρχιτεκτονική, μείωση οικολογικού αποτυπώματος μέσω συγκεκριμένων δράσεων:

Η διαμόρφωση του σχολικού χώρου θα γίνεται με τη συνεργασία και συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών.